

SOCIETATEA DE MÂINE

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ PENTRU PROBLEME SOCIALE ȘI ECONOMICE
CUPRINZÂND BULETINUL SECȚIEI SOCIAL-ECONOMICE A „ASTREI”

Anul II
N-rul 42

Comitetul de direcție: V. Goldiș, D. Gusti, M. Popovici, G. Bogdan-Duică,
I. Lupaș, O. Ghibu, M. Șerban, N. Ghiulea, V. C. Osvadă și Ion Clopoțel

Numărul
Lei 12

CLUJ, DUMINECĂ 18 OCTOMBRIE 1925

C U P R I N S U L :

- PROBLEME SOCIALE: Două morale Ion Clopoțel
Poporația Ardealului din cele mai vechi timpuri până
în 1890 (Sfârșit) Petru Suciu
PROGRESE ȘTIINȚIFICE: Binocularul stereoscopic Reichert
Victor Stanciu
ACTUALITĂȚI: An versarea de 1600 ani a Sinodului dela
Niceea Onisifor Ghibu
Hotărârile congresului dela Stockholm Ion Lupaș
Confesionalismul Ion Breazu
Cleptomania o boală socială Horia Trandafir
PROBLEME ECONOMICE: Împroprietărirea și producția
agricolă N. Ghiulea
SATE, ORAȘE, REGIUNI: În Munții Rodnei Valeriu Pușcariu
BIOPOLITICA: Cronica medico-socială: Îndrumarea profesio-
nală. — Doleanțe studențești. — Puericultura. —
Teatrul și igiena — Asociația medicilor Dr. Aurel Voina
SĂPTĂMÂNA ECONOMICĂ-FINANCIARĂ: Dăunații de răz-
boiu. — Impozite și control. — Carnete de salarii. —
Pensionarii. — Școli complimentare. — Reorganizarea
ministerelor. — Chestiunea locuințelor N. Ghiulea
BULETINUL „ASTREI”: Dela Asociația Sibiu H. Petra-Petrescu
CRONICI CULTURALE ȘI ARTISTICE: Teatru (Medicul în
dilemă de Bernard Shaw). — Cărți, reviste, ziare
(Datina, Lamura, Mișcarea Literară) B. & B.
CRONICA SPORTIVĂ: O scrisoare Camil Manuilă
FAPTE ȘI OBSERVAȚIUNI SĂPTĂMÂNALE: *Anecheta dela Fabrica de tutun din Cluj.*
— *O greșală.* — *Colibile Clujului.* — *Contra militarismului.* — *Doi artiști mari.*
Almanahul presei române din Ardeal. — *Legea administrativă.* — *Bibliografie.*

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: CLUJ, PIAȚA UNIRII NR. 8
Abonamente: pe un an 600 lei. — Autorități și întreprinderi particulare 1000 lei. Funcțio-
narii publici, preoții și învățătorii 500 lei. Pentru streinătate, abonamentele sunt îndoite.
In America 10 dolari. Abonamentele se plătesc înainte, pe cel puțin o jumătate de an

SOCIETATEA DE MAINE

REVISTĂ SOCIAL-ECONOMICĂ

Comitetul de direcție: V. Goldis, D. Gusti, M. Popovici, G. Bogdan-Duică, Ioan Lupas, Onisaițor Ghibu, M. Șerban, N. Ghulea V. C. Oșvada și Ion Ciopotel.

Colaboratori: T. Albani, D. Antal, N. Bagdasar, Așente Banclu, A. P. Bănuț, V. Băgrea, dr. L. Borcea, dr. Al. Borza, Tr. Brăileanu, N. Buta, O. Boitoș, I. Breazu, A. Buteanu, S. Cioran, Al. Ciura, A. Cotruș, I. Cristea, dr. E. Dăianu, N. Dașcovici, dr. Aurel Dobrescu, Silviu Dragomir, I. Duma, A. Esca, Mircea Florian, I. Flueraș, Vladimir Ghidonescu, N. Hoiesescu, Ovidiu Hulea, dr. Daniil Ciugureanu, dr. Așente Iancu, dr. I. Iacobovici, Petru Ilicuș, Emil Isac, D. B. Ionescu, dr. Ioan Iosif, dr. Victor Jînga, Iosif Jumanca, dr. C. Lacea, I. I. Lapedatu, Victor Lațiu, dr. Aurel Lazăr, dr. A. Magier, ing. Macșai, Aug. Maior, dr. Sabin Manuilă, Simion Mehedinți, Ștefan Metes, dr. Zaharia Munteanu, Teodor Neș, dr. Ion Nandriș, Sabin Opreanu, Zenovie Păclișanu, Horia Petra-Petrescu, Ecaterina Pitiș, dr. Gh. Popovici, Septimiu Popa, Ghiță Popp, Constantin Popescu, dr. Gh. Preda, dr. Octavian C. Pușcariu, Sextil Pușcariu, dr. Cornel Radu, I. Rem. Anselme, Ion Iosif Schiopul, Valeriu Seni, dr. Gh. Sglimbea, Victor Stanciu, Vasile Stoica, dr. M. Șerban, G. Șerban, dr. Dom. Stanca, Fl. Ștefănescu-Goangă, Petru Suciuc, Const. Sudețeanu, inginer Șulufiu, Gavril Todică, D. Tomescu, Isaia Tolan, Vasile Vlaicu, dr. Aurel Voina, D. Voina, dr. Ion Voinea, T. O. Vornic, dr. N. Zigre.

Reprezitanți în provincie:

Oradea-Mare: prof. Iosif Pogan
Cernăuți: prof. dr. Vasile Gherasim
Arad: dr. Gh. Rusu și Laurențiu Luca
Alba-Iulia: prof. Horia Teculescu
Blaj: prof. Alex. Lupeanu și Ștefan Pop
Turda: prof. Teodor Murășanu
Brașov: ziarist Vasile Munteanu
Ludoșul de Murăș: protop. Romul Popa
Lugoj: Pael Grecu, redacția „Cartea Satelor”
Timișoara: ziarist Octavian David și Valeriu Linca
Careii-mari: prof. Ghergariu
In București: Gh. Vlădescu-Răcoasa.
In Paris: Adrian Corbul.
In Roma: N. Buta.
In Berlin: N. Bagdasar.

Județul Făgăraș: preot Mircea Tomas (Tohanul-vechiu)
Sibiu: prof. Gh. Maior și Elie Măgean
Târgul-Mureș: Traian Popa
Maramurăș: I. Bârlea și dr. V. Filipciuc
Mehadia: Coriolan Buracu
Hațeg: prof. Ștefan Gherman
Sfântu-Gheorghe: dr. Ioan Popa
Cohalm: protop. Emilian Stoica
Beiuș: protop. Petru E. Papp.
Poiana-Sărată (Săcuime) pr. I. Rațirpou
Săliște: prof. Alex. Iosof

SCHMOLL-PASTA
CREMĂ RENUMITĂ DE GHETE — BRAȘOV

FABRICA DE PIELARIE
GHETE, CURELE
DE TRANSMISIE
PIELARIE FINA

FRAȚII
RENNER

& Co.

S. A. — C L U J

ADRESA TELEGRAFICĂ:

„DERMATA”

„Cartea Românească” Societate Anonimă București Capital Lei 50,000.000

Institut de arte Grafice, Editură și Librărie. Cărți didactice și literare, române și străine. Registre și furnituri de birou, rechizite de școală. Tipografie. Legătură, Steriotipie, Litografie, Turnătorie de litere, Cartonage. Confecțiuni de hârtie.

Secție specială de obiecte de artă, marochinerie, cristaluri, jucări, etc.

„Fotoglob” Atelier special de fotografie.

Direcțiunea: Bulev. Academiei 3-5,
București.

Magazine de desfacere și Ateliere grafice.

București: Bvd. Academiei 3-5, Cal. Moșilor 62-64 (Librăria Sfetea). Str. Șelari no. 12 (Librăria Joanițiu).
Str. Paris No. 16 (Göbl-Rasidescu), Șoseaua Bonaparte No. 68-72.

SUCURSALE:

Cluj: Piața Unirii 7 și Calea Dorobanților No. 14-16
Timișoara: Str. Eugen de Savoia No. 7 și Strada Tepeș-Vodă No. 2.

Societatea Afiliață: „Cartea Românească din Valea Târnavei” S. A. Diciosânmăriș.

Se pot vindeca bolile de plămâni?

Această importantă chestiune

este tratată de autor, de Dr. med. Guttmann, și prim-medic al lui Finsenkuranstalt din Berlin, într-o broșură bogat ilustrată.

Această broșură o obține orice medic gratuit și fără taxă de poștă prin firma:

PUHLMANN & Co., BERLIN D, Müggelstr. 25-25a

SOCIETATEA DE MÂINE

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ PENTRU PROBLEME SOCIALE ȘI ECONOMICE

Editor și redactor-șef:
ION CLOPOȚEL

REDAȚIA:
PIAȚA UNIRII 8 - TELEFON 308
CLUJ, DUMINECĂ 18 OCTOMBRIU 1925

Anul II Nrul 42
NUMĂRUL: LEI 12

DOUĂ MORALE

Una din binefacerile veacului nostru este că cercetătorul științific nu mai este nevoit a apela la subterfugii pentru a trage, în complectă libertate de conștiință, ultimele și cele mai îndrăznețe concluzii ale muncii sale. Nu mai este pus în situația delicată de a face pentru public o mărturisire, iar în sinea sa să cultive alte adevăruri. Din punctul de vedere al dezvoltării personalității armonice suntem într'un invederat progres.

Dacă omul de știință s'a eliberat de povara prejudecăților, totuș suntem departe de a atinge acelaș rezultat în celelalte categorii de de muncă socială. Stăpânește încă pe atâția obiceiul de a-și însuși mai multe atitudini morale, adaptându-se împrejurărilor diverse. Sunt mulți cari cred necesar să aibe în general două morale: una individuală, iar alta socială. Ei cred că în sufletul lor, în mediul lor intim familiar pot să rezolve într'un chip o problemă, însă în calitatea oficială a slujbei lor sunt gata să accepte sau să formuleze altă rezoluție. Conflictul acesta nu poate dăinui decât în anume raporturi anormale ale vieții publice.

De ce să fie nevoie ca cineva să se dedubleze în fizionomii de Janus? Dintr'un sentiment de teamă, de constrângere, ori dintr'o „necesitate“ de tactică, de diplomație?

Tragicul celor două morale este îndelung desbătut de către autorii volumelor de filosofie. Henri Bois vorbind despre democrație și evanghelie remarcă valoare creștinismului de a fi creat o singură morală „pentru om în viața sa individuală și în viața sa socială și politică,“ pentru indivizi și națiuni. P. P. Negulescu în splendida sa *Filosofie a Renașterii* insistă asupra teoriei „adevărului dublu“ profesată de Pomponazzi pentru a fi lăsat în

pace să-și continue în voie activitatea științifică independent de dogma și credința oficială a bisericii.

În *Istoria filosofiei moderne* celebrul danez Höffding diseacă opera lui Machiavel și desvălește marele mister al concepției de justificare a crimei când este vorba de îndeplinirea unui ideal ca acela al unității și grandoarei italiene. Pomponazzi din teamă de a nu fi judecat de tribunalele inchizitoriale, Machiavel din dorința profundă de a servi patria sa, întocmesc sisteme de gândire ce astăzi nu se mai pot susține și ne apar tuturor a caduce.

Sunt și astăzi împrejurări nesănătoase de apăsare și silnicie, cari pun pe oameni în situațiunea falșă de a se dedubla. Ni se pare că mai ales trei cauze eficiente sunt de notorietate în această privință: părerea unora că nu se pot ridica decât adulând, îngrămădind laude și lingușiri la adresa celor cu influință; teama de prigoană și răzbunare în administrațiunile de stat, și aviditatea de popularitate a celor sus puși. Scăderile de caracter, lașitățile și vanitățile acestea întrețin un mediu tulbure ce vrea să ascundă valoarea celor buni. Niciodată însă n'a fost atâtă libertate de a exprima libera gândire și adevărata opinie, decât în vremea noastră. Niciodată n'a fost dată posibilitatea de a duce cu deplin succes lupta contra puterilor oculte. Niciodată n'a fost atât de vie și de manifestă dorința mulțimilor de a se devota cultului adevărului. Se formează o opinie publică activă și irezistibilă, care consacră talentul, reabilitează curajul și umorul celui prigonit, înfrânge apetitul vânătorului de popularitate. Biserica nu se mai opune cercetărilor științifice. Diplomații nu mai sunt nevoiți să-și ia refugiul la instrucțiuni machiavelice, căci pierd războaiele.

Restabilirea unității moralei — aceasta este tendința vremii. Și tot omul de bine trebuie să doriască și lupte pentru curmarea situațiilor false. Cu toate că sunt atât de grele rănile morale ale vieții noastre de stat, să nu disperăm, ci fiecare la locul său să-și întăriască voința și să facă în deplină conștiință cultul moralei unice, căci are de partea sa încrederea tot mai clară și convinsă a societății în direcția cea nouă.

Problema se pune și pentru publicistică. În complexul problemelor sporite în lumea de după războiu este așa de grea orientarea sigură. Figurile reprezentative ale vremii cari au pasiunea scrisului fac servicii intervenind cu spiritul lor de pătrundere în mormanul actualităților pentru a scoate la iveală linia progresului maxim. Opera de continuă discernere a presei face posibilă ascuțirea judecății oamenilor și repede lor revenire la simțul realităților. Li încurajează în atitudinea lor de distingere a moralei duble atât de periculoasă pentru viața socială. N'am înțeles niciodată a face pe moralizatorii și propagandiștii, ci ne-am încrezut în simțul critic al publicului. *Societatea de mâine* pune problemele, arată soluțiile cele mai potrivite lăsând publicului facultatea de a se dumiri singur, a-și forma judecata. Noi servim cu materialul critic. Călea auto-persuaziunii ni se pare cea mai nimerită pentru a atinge scopurile sociale. Pentru a putea fi cât mai folositori, năzuința noastră permanentă va fi să căutăm a pătrunde și descâlci miezul actualităților și a crea continuu izvoare de informație directă din lumea realităților prin sistemul anchetelor. Publicistica este ca Anteu din anticitate: își ia puterile din atingerea cu realitățile.

Ion Clopoțel

CHESTIUNI SOCIALE

Poporația Ardealului

Din timpurile cele mai vechi până în 1890.

Distribuirea acestei populații pe pământul Ardealului era următoarea:

Dintre Unguri 8—12,000 trăiau pe pământul săsesc. Ceialalți trăiau parte ca nobili pe moșiile lor proprii, parte ca iobași ai „nobililor lor naționali”. O parte însemnată trăiau în orașe și târguri cu drepturi municipale.

Dintre Săcui erau 110,000 militarizați. Restul de 270,000 trăiau ca nobili, ca Săcui literi sau ca supuși pe pământul săcuiesc. Dintre Sași trăiau cam 42,000 pe pământul săcuiesc ca supuși. Cam 172,000 trăiau pe pământul privilegiat al Sașilor. Militarizați nu era dintre ei nici-o pară.

Dintre Români locuiau pe pământul săsesc 233,000; în scaunele săcuiești cam 62,000; în comitatele ungurești aproape 1 milion. Așa că ei formau $\frac{5}{6}$ din locuitorii Ardealului ³⁹⁾.

Preocuparea de a cunoaște toate provinciile Monarchiei cu puterile de cari dispun, n'a avut-o numai Iosif II, ci și alții dintre urmașii săi. Francisc I, încă în 1810, a ordonat înființarea unui oficiu topografic-statistic: „spre a cunoaște puterile întregului stat sub toate raporturile și după singuratecele provincii”. Războaiele napoleoniane au împedat executarea acestui ordin. Biroul s'a putut înființa abea la 1820. O activitate mai rodnică începe abea la 1840, când, sub conducerea lui Carol de Czörnig, se ridică pe aceeași treaptă cu birourile similare din alte state ⁴⁰⁾.

Cu toate acestea în Ardeal problema statisticeii a stat rău. Neîncrederea în dispozițiile și ordinele guvernului din Viena deoparte, iar de altă parte o păcătoasă neînțelegere față de rostul conscrierilor statistice, dar mai ales teama cu care nobilimea ardeleană își păzea privilegiile, au fost tot atâtea cauze, cari au pus pedeci în calea unor conscrieri demografice exacte. Cea mai mare împotrivire o făcea nobilimea, care socotea conscripția ca un fel de violare a libertăților ei nobiliare. Ei erau stăpâni absoluți ai moșiilor și ai curților lor, „cum collatione juris totius regii”. Ei obicinuiău să spună, că pe moșiile lor sunt stăpâni „din măruntaele pământului până sus în văzduhul cerului”. De aceea ei nu suferău ca pe moșiile lor să se facă tabele de conscriere și ca să fie puși într'o categorie cu prostimea. Ardealul din acest motiv, a fost numit de cătră unii — și pe dreptul — de parte „nestatistică” a monarhiei austriace ⁴¹⁾.

O schimbare în spre bine, în direcția aceasta, se începe abea după evenimentele anilor 1848—49.

Deaici încolo în Ardealul, legat de Viena, ca și oricare dintre celelalte provincii austriace, se fac conscrierile unitar, după aceleași principii ⁴²⁾.

Sub absolutism s'a făcut o singură conscripție: cea din 1851. Rezultatele acestei conscripții n'au fost însă favorabile, parte din cauza duratei îndelungate a

conscrierii, parte din cauza efectelor revoluției, ⁴³⁾ ce se resimțeau încă.

După naționalitate Ardealul avea, în 1851, următoarea situație ⁴⁴⁾.

Români	1,227,276
Unguri	536,011
Sași (Nemți)	192,482
Tigani	78,923
Evrei	15,573
Armeni	7,600
Slavi	3,743
Alții	771
Total:	2,062,379

După religie: ⁴⁵⁾

Grecouniți	648,410
Greconeuniți	638,017
Calvini	295,790
R. Catolici	219,721
Luterani	198,851
Unitari	46,016
Izraeliți	15,574

Pentru intervalul 1851—56 ni-se dă populația Ardealului după confesiune ⁴⁶⁾.

Anul	Gr. catolici	Gr. or.	Reform.	Rom. Cat.	Luterani	Unitari	Izraeliți
1851	655163	644814	299266	222222	200535	46462	15850
1852	662188	651352	302717	224774	201529	46857	16173
1853	666373	655717	304992	226939	201537	47163	16380
1854	666953	658256	305967	228715	200838	47387	16170
1855	671552	665394	308692	23150	199727	47682	16959

Conscripția din 1851 n'a succedut nici ca rezultat, nici ca metode de aplicare. Organele oficiale au început să se convingă, abia acum, că pentru o conscripție bună se recer mai ales două lucruri: legi precise și bani.

În 1857 s'a adus o lege pentru conscrierea populației. Conscrierea s'a și făcut în același an cu mare aparat, neobicinuit până acum. 12,000 funcționari au executat această conscriere — și s'au cheltuit o sumă de — 750,000 fl. Dar și datele acestei conscrieri nu sunt, cu toate acestea, întru toate, scutite de greșeli ⁴⁷⁾. Ardealul avea, în 1857, după naționalitate, următoarea situație:

Români	1,104,322
Unguri	517,577
Sași	200,364
Armeni	8,430
Tigani	79,360

În total erau: 2,085,640 suflete ⁴⁸⁾

După dualism prima conscriere s'a făcut la 1870. De aici încolo se fac din 10 în 10 ani. Ne fiind o lege generală de conscriere, primele trei s'au ordonat fiecare prin articoli speciali de lege.

³⁹⁾ Bokor Gy. o. c. pg. 134.

⁴⁰⁾ E. A. Bielz o. c. pg. 160.

⁴¹⁾ Același pg. 162.

⁴²⁾ L. Reissenberger o. c. 60

⁴³⁾ Bokor Gy. o. c. pg. 133 și urm.

⁴⁴⁾ Hunfalvy I.: Statistikai Közlemények. Pest, 1862, v. IV. pg. 169.

³⁹⁾ I. Söllner o. c. pg. 298.

⁴⁰⁾ L. Reissenberger: Zur Kenntniss der Volksbewegung in Siebenbürgen. Archiv des Vereins, 1861 V. B. pg. 49.

⁴¹⁾ L. Reissenberger o. c. pg. 50.

⁴²⁾ L. Reissenberger o. c. pg. 50.

Prin dualism Ardealul devine parte întregitoare a Ungariei. Toate drepturile autonome, ce le avea mai înainte față cu curtea din Viena, și le perde. Conscrierile îl înglobează, de aici încolo, la Ungaria. Cu toate acestea, probabil din motive tehnice, găsim, pentru anii 1870 și 1890, redată populația și deosebit, numai pentru Ardeal. Pentru 1870 ni-se redă numai după religie. In 1870 :

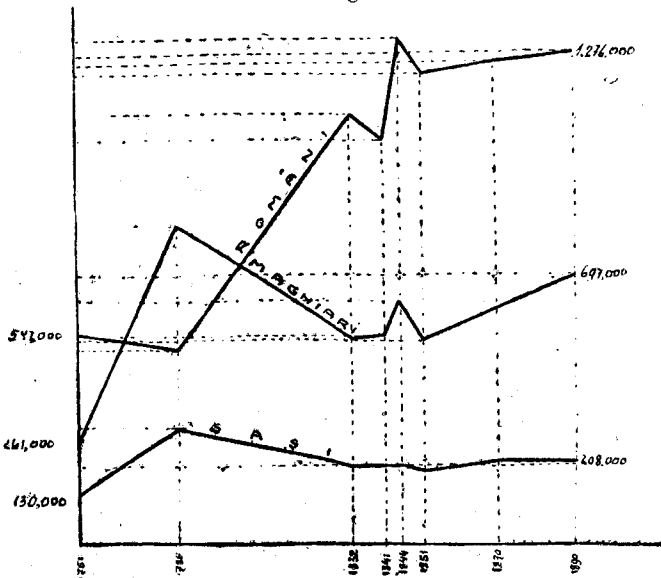
Suma totală	R. Catolici	Gr. Catolici	Gr. Orientali	Arm. Catolici	Arm. Orientali	Lutherani	Calvini	Unitari	Izraeliți
2115024	269450	598916	654223	411262	210270	298765	53806	24995	
100%	1253	2838	3106	—	—	998	1415	1253	—

Dau mai jos un tablou recapitulativ al mișcării populației în Ardeal între 1761 și 1890, cum și un tablou grafic al acestei mișcări. Cifrele pentru veacul XII—XIII sunt numai aproximative. Cred că se apropie de realitate. Intreg Ardealul nu va fi avut, în acele vremuri, mai mult de 20—30,000 familii de Români. De aici se explică faptul, că unele diplome vechi vorbesc despre Ardeal, ca despre o „terra vacua“. Cu o populație sub 200,000 — și acea retrasă în munți — Ardealul putea ușor să facă, asupra călătorilor trecători, impresia unei țări nelocuite sau puțin locuite. O populație rurală ca a noastră nu își putea așeza viața și averea pe văile neocrotitoare ale râurilor. Rodnicia acestora avea să fie exploatată de mâna harnică și civilizatorică a coloniștilor străini.

Tabloul rezumativ după naționalitate.

A n u l	Români	Unguri	Sași	Evrei
1200—1300	100000 *)	—	20000 *)	—
1761	547243	—	—	—
1766	561177	261843	130884	—
1786	507 48	828165	302204	2832
1832	1120000	536356	200000	—
1841	1052423	541772	201047	—
1844	1310872	628316	200967	3155
1851	1227276	536011	192482	15573
1857	1104322	517577	200364	—
1870	1253139	622021	210270	24905
1890	1276890	697975	208758	39148

Tabloul grafic.

*) Cifre aproximative.

Dau, mai jos, tabloul rezumativ al populației ardelenne după religii. In intervalul 1766—1890 mai ales credincioșii celor două religii s'au sporit remarcabil: greco-catolicii și romano-catolicii. Grecocatoicii s'au sporit mai tare între anii 1766 și 1832.

Tabloul rezumativ după religii.

A n u l	Gr. Orientali	Grecocatoicii	Romano-catolici	Reformați	Luterani	Unitari	Izraeliți
1766 . . .	444219	116958	93133	14043	130884	28647	2000
1832 . . .	615000	505000	183356	311000	200000	42000	—
1841 . . .	520461	525962	186245	309996	201047	45537	3577
1844 . . .	622784	688088	282978	292658	200967	52680	3155
1851 . . .	644814	655163	222222	299266	200535	46462	15850
1870 . . .	654223	598816	69450	298705	210270	53806	24905
1890 . . .	694890	633570	284808	328064	208758	59287	39148

Mă opresc aici. Am redat situația demografică numai a Ardealului propriu zis. Aceasta am făcut-o din motivul, că e bine să fie cunoscută, în desvoltarea ei istorico-demografică, structura etnică a Ardealului, care în trecut a format o unitate politică foarte distinctă, cu trecutul, cu tradițiile sale politice, administrative și etnice deosebite.

După această excursie de cifre, se poate pune întrebarea: la ce bun această lungă, plictisitoare înșirare de numeri?

Orice stat, ba orice colț de țară are, pelânză structura, pe lângă configurația lui geografică, și o structură etnică. Importantă cea dintâi pentru stabilirea raporturilor economice; importantă cea din urmă pentru stabilirea raporturilor tradiționale politice și culturale. Sunt țări c'o suprafață etnică omogenă. Acolo cultura și politica urmează, în toate manifestările lor de desvoltare, linia ușor de urmărit a unei omogenități genuine. Acolo suprafața vieții publice e perturbată periodic numai de convulsunile interne ale unui organism care își caută singur drumul spre progres, spre perfecționare. Acolo sunt excluse convulsunile produse de conflictele etnice ale masselor eterogote, cari conflicte prin natura lor de multeori acerbă, prin ferocitatea lor anticivilizatorică, dau unei țări o suprafață culturală cu o construcție fatal de variată.

O astfel de suprafață culturală, în care alătura de straturi etnice cu o civilizație occidentală, găsești straturi etnice c'o civilizație primitivă și medievală, are și Ardealul. O civilizație neomogenă, neuniformă, care prezintă toată varietățile unei evoluții culturale.

Pentru o bună, pentru o temeinică înțelegere a acestui fenomen, cunoașterea situației demografice a Ardealului, e prețioasă ba e chiar necesară.

Cifrele demografice talmăcesc și ele, de mulțori c'o elocvență îndiscutabilă, multe fenomene și întâmplări din trecut.

Neamurile conlocuitoare au purtat multă ură neamului românesc din Ardeal, ură manifestată până și în dispozițiile lor legislative.

Linia de ascenziune demografică a elementului românesc ne explică destul de limpede acest fenomen. Pe vremea voivodatului ardelean raporturile erau prietenești, de o conviețuire pașnică. Românii, în unele părți, aveau organizația lor politică independentă. Motivul: eram puțini. Să fi fost, în veacul 12 și 13 vre-o 100—150000, pentru ca să ne ridicăm în v. 14

și 15 la 250—300.000. Când am început să ne sporim, atunci națiunile privilegiate au început să aibă teamă, să aibă oroare de acest neam prolific.

Linia demografică a Sașilor este foarte semnificativă. Dela 130.000, câți au fost în 1761, s'au ridicat, până în 1890, abea la 200.000. Această sterilitate de o consecvență imperturbabilă, își are explicația ei. Nu e proveniența unei degenerări de rasă, ci e, în cazul de față, rezultanta unei situații economice. Sașii, popor cu o foarte bună situație economică au cercat toate mijloacele, să-și păstreze această bună stare materială privilegiată. Copiii, pe lângă acea că sunt un element turburător al unui traiu thnit și îmbelsugat, mai sunt și o cauză de fărîmîtare a proprietății. Acestea au încercat să le evite Sașii — și le-a și succes. Au uitat de această „națiune monstruoasă, care prin simplitatea sa și prin puținele pretenziuni ce le are a întrecut ca număr celelalte națiuni ale țării“⁴⁹⁾.

O mare îngrijorare arăta, în punctul acesta, și nobilimea maghiară. Un aristocrat maghiar, delat începutul veacului 18, recomandă, cu toată francheța aplicarea principiilor lui Malthus față cu „națiunea valahă“, exagerat de spornică și lipsită de aptitudini industriale⁵⁰⁾.

Compatriotul nostru sas avea multă dreptate. Neamul românesc din Ardeal are de a-și mulțami spornicia sa mai ales pauperismului și inculturii în care a trăit. Nu avem de a face cu o spornicie înfrînată prin conștiința culturală proprie popoarelor binesituate, ci cu spornicia primitivă a unei vitalități generice neînfrînată prin cătușele culturii și ale buneii stări economice.

Nu e tot acelaș lucru la celelalte popoare conlocuitoare — și în special la sași, însă un lucru: că trăiesc în mijlocul unui popor, sărac și spornic, care gînduiește după masa lor puțină și bogată. Este o lege în demografie, că popoarele cari înnoată în belșug sunt înghițite de popoarele flămânde. Sașii, popor conștiu și disciplinat, sunt în curat cu acest lucru. Sterili până acum din considerații economice, se vor spori de aici încolo din considerații de conservare națională.

Dar poate să n'o facă. Buni, ireproșabili gospodari în economia lor casnică și rurală, o să rămână, probabil, și de aici încolo aceași gospodari și în economia lor demografică. Ei nu au de cucerit, ci numai de păstrat ceace au. Unde prisosește bogăția, acolo nu prisosesc copiii.

Structura etnică a Ardealului mai are și o altă semnificație și importanță.

Un stat, în fixarea conduitei politice sale interne, trebuie să țină seamă de realitățile date. Neamurile conlocuitoare din Ardeal sunt realități, peste cari nu se poate trece. Aceste entități etnice sunt fixate în organismul Ardealului, ca bucățile într'un mozaic. Sunt, prin tradițiile lor culturale, concreșcute cu pământul Ardealului. A încerca să le strivești, înseamnă a viola tradiția acestui pământ.

Conflictele cu alte popoare, cum și lupta cu asperitățile naturii, sunt factorii cari formează, în sens meliorist, caracterul unui popor. În țările cu structură etnică omogenă posibilitățile de creare ale unor caractere

etnice mai pronunțate sunt de multeori mai reduse, ca în țările cu configurație geografică ori etnică mai variată.

La noi în Ardeal structura etnică variată s'a avut înrăuririle sale binefăcătoare. Din conflictele interetnice s'a format caracterul național al românului ardelean. Aspectul mai occidentalizat al vieții rurale în unele părți ale Ardealului, este de a se mulțami contactului cu popoarele conlocuitoare.

Contactul pașnic ne-a dat o cultură mai pronunțată, iar oprimarea politică ne-a dat caracterul național pe care-l avem.

Și așa dintr'o conviețuire cu atingeri pașnice și cu conflicte interetnice s'a creat aici în Ardeal un fel de „gens transylvanica“.

În arta de a găsi drumul de bună conviețuire, de umană reconciliere a dușmăniilor din trecut, de rodnică colaborare a tuturor neamurilor de aici stă viitorul de consolidare și de fericire al acestei părți de țară.

Dacă structura etnică eteroglotă a fost, pentru Ardealul de ieri, o calamitate, trebuie să devină, în mâinile unei politici de stat cuminiți și circumpecte, o fericire pentru Ardealul de mâine și pentru întreagă România.

Petru Suciu

AL PATRULEA CONCURS

PENTRU PREMII AL SOCIETĂȚII „CARTEA ROMÂNEASCĂ“

Va acorda pentru anul 1925, următoarele premii cu subiectele:

1. *Carte de povestiri pentru copii, un premiu de 10.000 lei.* Va fi o lucrare destinată vârstei de 12—15 ani. Va avea o înfîndere de circa 100 pagini de tipar format 8°.

2. *Un roman cu orice fel de subiect, un premiu de 20.000 lei.* Va cuprinde cel mult 250—300 de pagini și va fi încheiat într'un singur volum.

3. *Un studiu asupra vieții și operelor poetului Vlahuță, un premiu de 20.000 lei.* Va cuprinde biografia amănunțită cu cât mai multe descrieri ale locurilor pe unde a trăit și cu trăsăturile caracteristice ale omului. Cartea va fi scrisă așa ca să fie înțeleasă de toată lumea știutoare de carte și va cuprinde cel mult 200 pagini tip. 8°.

4. *Pământul neamului românesc, două premii de câte 10.000 lei.* Va cuprinde descrierea uneia din provinciile următoare ale țării românești: Ardealul, Banatul cu Crișana, Basarabia, Bucovina, Dobrogea veche și nouă.

Volumele vor avea 11—16 coale de tipar, forma 8°.

Va fi o carte de popularizare, frumos scrisă, în care erudiția să serve ca temelie, dar să nu fie aparentă.

5. *Hrana muncitorului sătean și orășan, un premiu de 15.000 lei.* Se va arăta cari sunt substanțelor hrănitoare din cele două regnuri: vegetal și animal; se va stăruia asupra faptului că alcoolul nu e hrană, ci otravă.

Va cuprinde circa 150 pagini 8° și va fi o carte de popularizare pentru cititorii chiar cu o culturală generală redusă.

6. *O scriere populară contra alcoolismului, un premiu de 15.000 lei.* Va avea circa 150 pagini 8° și va cuprinde temeiurile științifice ale luptei contra alcoolismului înfățișate în mod popular, prin exemple ușor de înțeles și prin statistici serioase. Va fi o carte de propagandă, scrisă cu convingere puternică și însoțită de câteva tablouri sugestive (în culori).

7. *Marile descoperiri și invențiuni științifice din ultimul timp, un premiu de 10.000 lei.* Se va vorbi despre: telegrafia fără fir, aeroplane, submarine, cinematograf. Va fi o lucrare de popularizare, cuprinzând cam 250 pagini de tipar 8°.

8. *Agricultura și gospodăria rurală în legătură cu noul regim al gospodăriei în România, un premiu de 10.000 lei.* Va fi scrisă mai ales pentru folosința săteanului. Va cuprinde cel mult 200 pagini de tipar 8°.

9. *Asociațiunile fărânești: Istoricul lor pe scurt, rezultatele experienței în alte țări și la noi; situația lor actuală din țara noastră; foloasele cari s'au dobândit și cari se pot dobândi din aceste asociațiuni, un premiu de 10.000 lei.* Va cuprinde circa 150 pagini 8°. Va fi o carte de propagandă a ideilor cooperatiste.

10. *Industrializarea produselor agricole, un premiu de 10.000 lei.*

11. *Educația fizică, un premiu de 15.000 lei.*

⁴⁹⁾ M. Lebrecht: *Erdbeschreibung des Grossfürstenthums Siebenbürgen.* Hermannstadt 1804. pg. 55.

⁵⁰⁾ Autor anonim: *Ansichten von Siebenbürgen.* Cibinii 1818. pg. 24.

Binocularul stereoscopic Reichert

S'ar părea că nu poate să intereseze publicul mare existența sau neexistența binocularului stereoscopic, un aparat cu ajutorul căruia se văd plastic cele mai mici lucruri mărite cu microscopul. Și mai ales la noi, cine are microscop, și cine are interesul să examineze lucrurile cu microscopul?! Activitatea oamenilor politici, singura care ne interesează în țara noastră, nu se poate și nici nu este bine să o examinezi la microscop. Fraudele, tâlhăriile și minciunile gazetelor sunt destul de mari ca să nu mai aibă nevoie să mai fie privite cu microscopul. Doar frazeluța bucureștenilor și lefurile funcționarilor mai au nevoie de ocularul microscopului, dar și aici acest instrument este înlocuit de speranța că curba lui Lalescu va deveni o linie dreaptă. Și atunci ce nevoie mai avem noi de microscop și mai ales de un binocular stereoscopic adaptat la microscop?!

Orice aparat e o cucerire a culturii omenești. N'am avea cultura și bunăstarea de astăzi, dacă micile aparate întruchipate din bucățele de sticlă, din sârmă, din lemn, piele și mătase, nu ar fi verificat, pe mesele de cercetări și experiențe, legile naturii pentru înaintemergătorii inginerilor și constructorilor. Bucățele de sârmă, cari deviază în jurul unei axe când trece un curent electric în apropierea lor, pot fi privite ca o jucărie a oamenilor cari se joacă de-a fizica, a elevilor de liceu când învață principiile electricității, dar această mică jucărie a dat omenimei toate minunățiile electricității de astăzi. Inchise în dulăpioarele lor de sticlă, adeseori cu geamuri sparte, neclăite de său, bătute de praf, descompletate, zac în muzeele școalelor micile aparate demonstrative, silabele culturii omenești, dar ele au dat lumii lucitoarele mașini puse în serviciul omului.

Microscopurile, la început miraculoase și interesante instrumente prin cari se vedeau „purecii mari cât prunele“, au astăzi mii și mii de întrebuințări practice. Cercetările de laborator, făcute adeseori tot în vederea practicității, nu se mai pot dispensa de microscopuri, pe cum nu se mai pot dispensa de ele analizele medicale, industriile chimice, uzinele metalurgice etc. Microscopurile nu mai sunt astăzi aparatele ascunse în dulăpioarele muzeelor de științe naturale ale școalelor ci mașini lucitoare, des întrebuințate în unele industrii, și absolut necesare producției perfecționate. Am putea chiar să spunem că dacă nu am avea aceste aparate cari analizează structura internă a metalelor, noi n'am avea astăzi multe din materialele rezistente întrebuințate în aviație. Fără microscop nici când n'ar fi ajuns omenimea să cunoască cauzele boalelor și astăzi n'am avea tămăduitoarele seruri ale diferitelor boale și nu le-am putea combate. Principiile ce le avem astăzi despre lume, despre natură, sunt adeseori formate, întregite, sau descoperite pe deantregul din câmpul restrâns al microscopului. Deci să nu ne mirăm dacă un admirator al acestor instrumente a spus că astăzi trăim în epoca microscopurilor.

Introducerea acestui instrument în școale este absolut necesară. Pentru ca elevii să poată cunoaște temeinic gândirea lumii de astăzi, trebuie să cunoască minunățiile câmpului microscopic. Peștii, despre cari doar antialcoolii mai pot crede că trăesc numai cu apă, — așa cum credea multă lume înainte de mic-

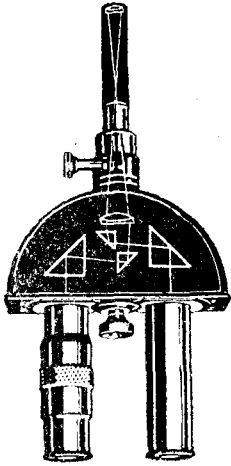
roscop — sunt și trebuie să fie în fața elevului, care învață științele naturale, vietăți ca toate vietățile cari se hrănesc cu carnea și leguma invizibilă ochilor noștri, dar existentă în picurul de apă din heleșteie. Dincolo de vederea ochilor noștri mai este o lume, în parte protectoare în parte potrivnică nouă, pe care trebuie să o cunoască absolvenții liceului.

Și cu toate acestea lumea câmpului microscopic a rămas la noi așa de puțin cunoscută intelectualilor noștri. În parte fiindcă școalele n'au avut aceste aparate, în parte fiindcă erau atât de imperfecte, încât trebuia exerciții speciale ca din tabloul, ce se forma în un ochiu, și din rotirea micrometrului, care așează câmpul vizual în alt și alt strat al obiectului, să-ți poți forma o idee clară despre ceea ce aveai înaintea ochilor. Elevii vedeau alergările infuzoriilor din picurul de apă ca mici pete colorate ce se deplasau în o parte și alta a câmpului microscopic, vedeau lupta ce se da pentru existență între aceste pete, dar nu aveau un tablou clar și real al micelor organisme ce se mișcau înaintea lor, nu le vedeau plastic. Acest neajuns al microscopurilor vine să-l înlăture binocularele stereoscopice.

S'a cercat și mai înainte cu ajutorul microscopurilor stereoscopice (microscopul Greenough, constător din două microscopuri îndreptate ambele spre același obiect) să aducă câmpului microscopic plasticitatea, dătătoare de viață a formelor. Greutățile tehnice și scumpetea acestor aparate s'au pus de-acurmeziul încercărilor de acest fel. Două obiective, două oculare, nu numai sunt mai scumpe decât un singur microscop, dar nici nu pot fi așezat astfel ca să poți privi obiectele destul de aproape, iar cu distanță focară mare nu poți mări îndeajuns obiectele. S'a încercat ca ocularele să mărească mai mult și să compenseze agrandimentul redus al obiectivelor, dar în acest fel suferă claritatea imaginilor din microscop. Astfel s'a ajuns la ideea ca menținând un singur obiectiv, al microscopului să dublice ocularele, și așa cu un singur obiectiv, care poate să mărească obiectele în mod obicinuit, prin aplicarea unui ocular dublu în care privești cu amândoi ochii, să putem vedea obiectele suficient mărite și plastic totodată.

Aproape toate casele optice au făcut construcții de acest fel. Cel mai perfect dintre toate binocularele stereoscopice este astăzi *binocularul stereoscopic Reichert*. (Fig. 1) Acest binocular spre deosebire de construcțiile altor case optice, mărește relativ puțin, astfel că imaginea obiectelor este totdeauna foarte clară. Binocularul casei Zeiss, cu toată finețea lentilelor ce le pune în acest aparat, fiind că are un agrandiment prea mare, nu are claritatea pe care ne-o prezintă binocularul Reichert. Binocularul stereoscopic Reichert constă din un sistem de prisme, cari despart imaginea mărită de lentilele obiective ale microscopului în două imagini, pe cari le poți privi cu amândoi ochii. Construcția este atât de ingenioasă și atât de perfectă încât înlătură multe dintre neajunsurile altor aparate construite spre același scop. La unele binoculare trebuie să acoperi jumătate din câmpul vizual al fiecărui ochiu, binocularul Reichert n'are nevoie de această operațiune, fiind că prismele dislocate prin șurubul dintre cele 2 oculare îndepartează automatic razele de prisos cari ar turbura

plasticitatea imaginii. Construcția acestui binocular este astfel făcută încât aparatul poate fi întrebuințat și ca lupă binoculară. Lentila de sub prismele aparatului fiind prinsă în un tub special se poate lungi până când dă o imagine clară a obiectelor ce le examinăm, chiar și dacă nu avem un microscop la îndemână. Mai mult chiar, aplicând un obiectiv (lentilă obiectivă de microscop) în partea inferioară a acestui aparat, putem examina cu binocularul stereoscopic Reichert întocmai ca cu un microscop complet. Astfel acest aparat este instrument universal de cel mai mare interes și poate fi întrebuințat și ca lupă și ca microscop iar prin preț relativ mic este accesibil tuturor școlilor și instituțiilor cari au nevoie de a cerceta cu microscopul.

(Fig. 1)

S'au înălțat în acest fel toate neajunsurile microscopelor, menținând însă toate avantajele pe cari ni le prezintă ultimele perfecționări ale acestor aparate.

Când avem un microscop, binocularul se pune în locul ocularului (Fig. 2) și putem examina obiectele stereoscopic, cu amândoi

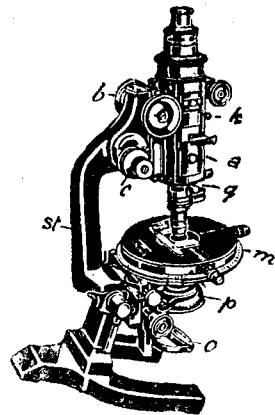

(Fig. 2)

ce le aduce examinării mineralelor și rocilor. Astfel cu ajutorul binocularului 1) grosimea secțiunilor microscopice, atât de necesară cercetărilor, e aflată cu multă precizie și ușurință, având posibilitatea ca să determinăm acea grosime din incluziunile mineralelor, 2) studiul incluziunilor, adeseori neglijate în cercetările cu microscopul simplu sau polarizant, începe o nouă fază, având posibilitatea a le determina de cele mai multe ori prin forma lor cristalină. 3) Aranjarea incluziunilor în interiorul cristalelor ne fixează adeseori anumite direcțiuni a căror descifrare nu era posibilă la microscopul simplu și la microscopul polarizant, dar o putem cu ușurință fixa cu ajutorul binocularului stereoscopic. 4) Direcțiunile de clivaj ni se prezintă ca planuri de clivaj și astfel datele raportate la aceste direcțiuni pot fi utilizate cu mai mult folos. 5) Din două planuri de clivaj, atât de distincte cu ajutorul binocularului, putem orienta cu ușurință secțiunea, ceea ce la determinarea mineralelor și mai ales a feldspațiilor este un avantaj de neprețuit. 6) Conturile cristalelor idiomorfe nu mai sunt simple linii, ci planuri cari au o anumită înclinare față de

planul secțiunii. 7) Șagrinajul secțiunii și astfel indicile de refracție, dedus din acest șagrinaj, se determină cu mai multă precizie. 8) Examinările macroscopice ale mineralelor și rocilor sunt de cele mai multe ori examinările formelor cristaline, iar aceste examinări se pot face cu ajutorul binocularului stereoscopic fără secțiuni, pe eșantioanele luate din natură. Aceste examinări se pot face cu atâta ușurință și precizie încât adeseori nici nu mai descoperim ceva nou cu ajutorul microscopului polarizant. 9) Un alt avantaj mare al acestui fel de a examina este faptul că fără să mai facem secțiuni putem cerceta suprafețe estinse și adeseori găsim și granule, cari dispar prin șlefuirea secțiunii. 10) La examinarea corpurilor opace vom putea distinge pe lângă forma caracteristică a granulei și culoarea ei, luciul fețelor etc. și astfel chiar fără alte examinări, răpitoare de timp, putem distinge d. e. magnetitele de pirită, galene etc.

Toate aceste avantaje vor face ca întrebuințarea binocularului stereoscopic să fie generalizată la cercetările mineralogice, petrografice și microchimice. Microscopul simplu nu a putut să ne dea suficientă adâncime la studiul substanței anorganice și a fost înlocuit cu microscopul polarizant (Fig. 3) care până

(Fig. 3)

acum singur a dominat studiul acestor substanțe. În viitor binocularul stereoscopic va înjumătăți câmpul de muncă cu microscopul polarizant. Mineralogia și petrografia atât de măster tratată în școlile secundare, va avea în noul aparat un ajutor de neprețuit. Formele cristaline, învățate adeseori numai după modele de lemn, vor putea fi aplicate pe forme minerale, căci micile granule ale rocilor și mineralelor sunt de cele mai multe ori cristalizate. Chiar și în praful vântului și în nisipul râurilor se vor putea recunoaște cu ajutorul acestui aparat ruini și țânduri de cristale.

Poate publicul mare nu va lua cunoștință de existența sau neexistența acestui aparat, dar îl va cunoaște publicul de mâine fiindcă se impune întrebuințării multiple prin multele avantaje pe cari le prezintă.

În povestea Sărmanului Dionis Eminescu ne spune că cu un ochiu se văd lucrurile mai mici, decât cu doi ochi. În primul moment încercând să pătrunzi aceste rânduri ale marelui gânditor stai nedumerit căci înzadar închizi un ochiu, lucrurile nu se văd mai mici cu celalt ochiu. Dar gândindu-ne mai bine, înțelegem sensul cuvintelor dela începutul poveștii Sărmanul Dionis: Cu un ochiu nu vedem decât imaginea din față a obiectelor, obiectele au numai lungime și lățime, privite cu amândoi ochii, lucrurile îmbracă forme, au o adâncime, grosime, perspectivă. Deci ne întrebăm: dacă voim să vedem lucrurile mărite, de ce nu le-am privi cu amândoi ochii să vedem obiectele cu întindere în toate trei dimensiunile spațiului, mai ales că avem posibilitatea dată prin aplicarea la microscop a binocularului stereoscopic?

DR. VICTOR STANCIU
profesor de mineralogie la Univ.
din Cluj

Congresul ecumenic dela Stockholm

Drept încheiere și rezultat al celor 42 de ședințe, congresiștii s'au mulțumit să adreseze creștinătății întregi următorul apel:

„Conferința mondială pentru creștinismul practic publică solia aceasta:

I.

1. Conferința mondială a bisericii lui Christos, întrunită la Stockholm și sprijinită de reprezentanții bisericilor din 37 de state deosebite ale lumii vechi și nouă, ale Orientului apropiat și depărtat, trimite prin aceasta tuturor următorilor lui Christos o solie frățească rugându-i cordial să se unească cu conferința în rugăciune, în mărturisire și mulțumită, în meditațiune și în serviciul evangheliei. Regretăm că n'au simțit *toate* bisericile creștine necesitatea de a primi invitarea la conferință. Căci pentru problemele de importanță vitală și de o extindere așa de vastă, cu care ne-am ocupat, trebuie să sperăm într-o colaborare a tuturor părților bisericii lui Christos.

2. Prin munca și rugăciunea bărbatilor și femeilor creștine a fost pregătită timp de cinci ani conferința aceasta. Stăruința serioasă și legătura strânsă dintre biserici ne-a ajutat să netezim calea acestei conferințe, care s'a dovedit drept expresiunea cea mai cuprinzătoare până acum, a comunității și colaborării bisericilor creștine peste granițele naționale și confesionale. Grijile, luptele și pierderile bisericii creștine în cursul războiului și după războiu s'au silit să recunoască cu amărăciune, că lumea este prea puternică față de o creștinătate desbinată în lăuntruul său. Lăsând la o parte toate chestiunile de confesiune și organizare bisericicească, conferința și-a fixat scopul de a se afirma prin o muncă comună de interes practic. Cu toate acestea conferința, oricare ar fi fost proporțiile înfățișării sale, este un prim încercut.

3. Noi recunoaștem înaintea lui Dumnezeu și înaintea lumii păcatele și neglijența, de care s'a făcut biserică culpabilă prin lipsa de dragoste și înțelegere compătimitoare. Chemarea clipei de față către biserică trebuie să fie o chemare la pocăință, dar totodată și o chemare la un nou început curajos, cu ajutorul neseecatului isvor de putere al lui Isus Christos.

4. Ne umple de adâncă gratitudine constatarea, că pe lângă toată diversitatea puternică a concepțiilor actuale, am fost totuși în stare a ne înțelege, în dragoste și adevăr, asupra unui număr așa de mare de probleme grele având pentru oricine respectul convenit așa cum numai duhul evangheliei ni-l poate dăru.

II.

5. Conferința și-a recunoscut datoria de a face din evanghelie, în toate domeniile vieții omenești, o putere hotărâtoare pe tărâmul industrial, social, politic și internațional.

6. Astfel în ce privește tărâmul vieții economice industriale am făcut mărturisirea, că sufletul este valoarea supremă, care nu e permis a se subordona drepturilor legii sau mecanismului industriei, și că sufletul are dreptul la propria sa mântuire. De aceea luptăm pentru o dezvoltare liberă și deplină a personalității umane. În numele evangheliei am accentuat din nou, că industria nu e permisă să se întemeieze numai pe pofta câștigului personal, ci că ea, ca un serviciu către obște, trebuie să privească proprietatea ca un bun, ce i s'a încredințat și pentru a cărui chivernisire are datoria să dea socoteală înaintea lui Dumnezeu. Colaborarea trebuie să pășească în locul concurenței egoiste. Stăpânii și muncitorii să fie puși în situația de a-și considera fiecare participarea la industrie ca o împlinire a propriei sale chemări.

7. Ne-am ocupat apoi de problemele morale și sociale: lipsa de locuințe, lipsa de lucru, imoralitatea, abuzul de alcool și crima. Am ajuns la constatarea, că aceste probleme grele nu pot fi soluționate aveau numai prin încordarea individului, ci comunitatea însăși trebuie să-și ia răspunderea pentru ele și să exercite asupra acțiunilor individuale un control social, întrucât acesta în fiecare parte singulară e necesar din punctul de vedere al binelui obștesc. Ne-am ocupat apoi și cu problemele, cari derivă dintr-o prețuire mai înaltă a femeii, a copilului și a muncitorului, în domeniul educațiunii, al familiei și al profesiunii. Biserica nu va interveni pentru drepturile individului ca atare, ci pentru drepturile

personalității morale, deci pentru tot ce poate face omenirea mai matură prin deplina dezvoltare a fiecărui suflet individual.

8. Am discutat principiile creștine cari pot da directive pentru relațiile internaționale, principii de o potrivă îndepărtate și de autoglorificarea națională și de cosmopolitismul maselor vreunei țări oarecare, aibă aceasta orice fel de importanță. Am stabilit îndatorirea conștiinței individuale față de stat, am recunoscut caracterul universal al bisericii, precum și datoria ei de a propovedui și înfăptui dragostea frățească. Am cercetat problema raselor, chestiunea arbitrajului și pe aceea a restaurării unui aranjament internațional, care ar putea garanta metode pacifice pentru înlăturarea cauzelor de războiu — tot atâtea chestiuni cari, în situația tragică a zilelor noastre, ne ating așa de profund.

9. Rugăm bisericile să aibă unul și acelaș sentiment față de ororile războiului, precum și față de incapacitatea lui de a da soluțiuni adevărate în chestiunile de diferend internațional. Nu am încercat să dăm soluțiuni precis formulate, nici nu am fixat prin votări rezultatele discuțiilor noastre prietenești. La aceasta nu ne-a îndemnat nici respectul profund față de convingerile altor oameni și altor grupări, cu atât mai puțin conștiința, că biserica fixează principii și ideale dar lasă în grija singuraticilor și a comunităților, să caute prin iubire, înțelepciune și curaj metodele de aplicare a acelor principii.

10. Dar pentru ca scorul acesta să poată fi atins, trebuie admisă necesitatea stringentă a unei educațiuni a individului prin efort intelectual și schimb de opinii așa, ca ea să fie pusă în situația de a promova în măsură tot mai mare mentalitatea creștină, povățuită de duhul adevărului.

11. Noi îndreptăm solia aceasta în primul rând către toți creștinii. Fiecare să-și urmeze propria conștiință, să-și valorifice întregă responsabilitatea pentru înfăptuirea voînții lui Dumnezeu.

12. Indreptând apelul acesta în primul rând către biserici, recunoaștem cu gratitudine, că pe drumul acesta sfânt căutăm și aliați. Ne întoarcem privirile asupra oamenilor tineri din toate țările. Am auzit cu inimă bucurie despre năzuința și lupta tinerimii tuturor po-

poarelor pentru o mai bună întocmire a vieții colective.

Spiritul și puterile proaspete ale tinerimii am dori să fie devotate în serviciul spiritului Divin. Adresăm apelul acesta în numele fiului omului, în numele teslarului din Nazaret și către muncitorii lumii, plini de grațitudine față de toți cece și în împrejurările grele ale zilei de azi consimt ca acțiunile lor să fie determinate de voința lui Dumnezeu. Deplorăm cauzele existente încă ale înstrăinării (dușmăniei) și ale lipsei de bună învoire și căutăm a le înlătura. Noi împărtășim năzuințele lor pentru o astfel de ordine socială, în care să fie dată *prin dreptate și frăție* putința unei evoluții și întreg neamul omenesc să fie asigurat potrivit cu voința lui Dumnezeu.

13. Conferința noastră e numai un început, dar nu ne putem despărți fără a lua oarecare măsuri pentru continuarea unui lucru început în mod așa de fericit. De aceea am decis, să formăm un *comitet de continuare*, menit să ducă mai departe opera începută, să chibzuiască mai departe asupra diferitelor propuneri și să le aducă la îndeplinire, să examineze posibilitatea unei viitoare întruniri a conferinței mondiale și, în deosebi, să întreprindă pașii necesari pentru examinarea continuativă a problemelor grele, cari ne-au preocupat, apoi să promoveze propriile noastre lucrări în domniul acestor probleme și prin toate acestea să stea în serviciul acelei autoeducațiuni a individului și a bisericii care este fundamentul judecății și al acțiunii noastre.

Acest comitet de continuare a fost alcătuit din 67 reprezentanți ai diferitelor biserici creștine. Arhiepiscopul Nathan Söderblom, suflatul acestui congres mondial, a putut să rostească la încheierea lui aceste cuvinte semnificative: „abia mai târziu se va putea ști, dacă congresul acesta a însemnat vre-un lucru mare în istoria universală; în orice caz noi l-am simțit ca atare“.

El avea deplină dreptate. Cei ce au participat la desbaterile acestui congres și la întreaga desfășurare a lui grandioasă, unică — dacă au putut urmări cu interes superior și cu înțelegere creștinească toate momentele edificatoare, nu-l vor contrazice.

1. Lupăș

ANIVERSAREA DE 1600 ANI A SINODULUI DELA NICEEA

— O MANIFESTAȚIE CREȘTINĂ CU ORIZONTURI STRĂMTE —

La Iași, în capitala Moldovei de odinioară, unde s'a ținut sinodul dela 1642 care a stabilit doctrina Bisericii ortodoxe față de cea a celorlalte Bisericii creștine, a avut loc, în ziua de 11 Oct. a. c. serbarea aniversară de 1600 ani dela primul sinod ecumenic care, în anul 325 d. Chr., la Niceea, a stabilit o parte esențială a doctrinei Bisericii creștine față de ereziile timpului.

Serbarea dela Iași n'a fost o manifestație propriu zis religioasă; ea s'a prezentat ca un act al unor serbări de stat, organizate mai mult de Puterea civilă cu prilejul inaugurării Palatului administrativ și a vizitei Familiei Regale.

*

De ani de zile s'a vorbit prin înaltele corporațiuni bisericesti și prin presa religioasă a țării, că amintirea întâiului consiliu ecumenic va trebui să fie prilejul unei largi și puternice manifestațiuni a lumii creștine din întreg Orientul și că, în cadrele acesteia, Biserica românească trebuie să aibă un rol quasi conducător, luând în cadrul ortodoxiei, locul Rusiei. La un moment dat se fixase ca serbarea aniversară să aibă loc la Niceea, unde să se strângă cu acest prilej un nou sinod ecumenic, a cărui ordine de zi era, în parte, chiar jalonată. Mai târziu, s'a vorbit apoi ca, cu considerare la împrejurarea că Niceea de astăzi nu mai prezintă din nici un punct de vedere un interes care să justifice concentrarea între zidurile ei, a întregii lumi ortodoxe, sinodul să se ție la Sfântul Munte.

Până la sfârșitul anului trecut, pe aceste baze se pregătea aniversarea din chestiune și, în Septembrie 1924, când a venit în țară patriarhul dela Ierusalim, se vorbea, că unul din motivele principale care l-ar fi adus în mijlocul nostru, a fost tocmai discutarea mai de aproape a acestui punct.

Mai mult chiar, înființarea neașteptat de grăbită a patriarhatului românesc se datorește în prima linie tocmai considerațiunii, că la sinodul dela Niceea, respectiv dela Sf. Munte, Biserica noastră trebuia să se prezinte în primele rânduri, ceea ce n'ar fi fost cu puțință, dacă ea ar fi avut în frunte un simplu mitropolit-primat, iar nu un patriarh, egal în rang cu cei din Orient.

Cu toate aceste pregătiri, sinodul ecumenic proiectat n'a avut loc și noi ne-am ales pe urma tuturor pregătirilor numai cu patriarhatul național.

În locul unui sinod interortodox, supt conducerea virtuală a României, am avut însă, în toamna aceasta, congresul protestant-ortodox dela Stockholm, la care au luat parte, alături de fostul patriarh dela Alexandria, regretatul Fotie, mort de curând, și câțiva reprezentanți ai Bisericii românești, în frunte cu mitropolitul dela Sibiu. Iar acum avem, la Iași, o ședință aniversară a sinodului niceean, organizată de către Sfântul Sinod al României și sub conducerea patriarhului român.

Orice s'ar zice, dela planul inițial și până la serbarea dela Iași este o distanță enormă.

Nu vrem să insistăm mai mult asupra acestui moment, dar nici nu putem să-l lăsăm neînregistrat.

*

Cât privește serbarea dela Iași, credința noastră este că ea a fost din toate punctele de vedere o greșală.

Mai întâiu Iașii, ca loc al serbării, n'a fost bine ales. Dacă ar fi fost vorba de o aniversară a sinodului dela 1642, de sigur că nu mai putea fi nici o vorbă asupra locului, — Iașul fiind dela sine indicat. Dar ce-are a face Iașul dela 1642 și dela 1925 cu Niceea dela 325?

Dacă ar fi existat vr'un motiv contra Bucureștilor, trebuiau găsite motive plausibile pentru o altă localitate, în conformitate cu interese religioase și politice de actualitate. (Poate că cea mai indicată ar fi fost din toate punctele de vedere, *Alba-Iulia*).

În al doilea rând, intercalarea serbării, ca o simplă manifestație oficială în cadrul unor serbări de caracter profan cu totul străin, este deasemenea cel puțin curioasă. Aniversarea n'ar fi trebuit redusă la o simplă festivitate, ci ar fi trebuit să fie, dacă nu un sinod ecumenic — lucru, pentru moment, absolut imposibil — cel puțin un mare congres religios creștin, care să lase urme adânci în sufletul tuturor locuitorilor țării.

Și, în sfârșit, caracterul strămt ortodox dat amintirii unui moment pe natură general — creștinească este, și din punct de vedere religios și din punct de vedere politic, o mare

greșală, — am putea zice chiar, o epocală greșală, ale cărei urmări se vor resimți timp foarte îndelungat.

Aniversarea sinodului dela Niceea trebuia să fie pentru întreagă creștinătatea din cuprinsul noii noastre patrii, un prilej potrivit pentru afirmarea solidarității creștine mai presus de barierele confesionale și naționale. Este regretabil, că oamenii cari înțeleg necesitatea colaborării Bisericii ortodoxe cu Biserica anglicană și cu cea protestantă din toate țările din lume, nu înțeleg că este cel puțin tot așa de necesară a laborarea confesiunilor creștine din cuprinsul României pentru realizarea idealurilor creștine comune.

Ce înălțător moment ar fi fost ca, în prilejul marelui aniversării creștine, să fi putut vedea la un loc, pătrunși de sfântă dragoste frățescă, alături de ortodoxii români, pe uniții noștri, apoi pe catolicii, unguri, germani și poloni, pe luterani, pe reformați și pe unitari și chiar și pe disidenții sectari, cari sunt conduși și ei de învâțătura lui Christos, ca și ceilalți creștini. Oare, cum au stat ortodoxii români la Stockholm alături de creștini de altă confesiune, și au predicat în aceeași biserică alături de prelați unguri — n'ar fi putut face același lucru și aici acasă? Oare religia creștină, trebuie să fie și ea un factor de izolare față de celelalte naționalități conlocuitoare, de cari ne deosebim prin limbă, prin tradiții și prin aspirațiuni politice? Oare nu este ea, în împrejurările date, aproape unica legătură care ne mai poate ținea la un loc?

De ce atunci, nu s'a întrebuințat aniversarea sinodului dela Niceea pentru c, după ce ea n'a putut fi o manifestare generală a întregii creștinătăți sau măcar una interortodoxă, să fie cel puțin o manifestare general creștină pentru țara noastră?

Cu metoda întrebuințată și de astădată, Biserica noastră națională se depărtează tot mai mult de concepția veritabil creștină și, în loc să contribuie la progresul țării prin întărirea solidarității creștine, contribuie la slăbirea ei.

Dar poate că ce nu s'a făcut la 11 Octomvrie la Iași, să se mai poată face ulterior, dând dovadă înaintea lumii întregi că nu suntem numai Români, ci și creștini.

Onisifor Ghibu

Confesionalismul

La orizontul vieții sociale ardelenesti, atât de solidară înainte de războiu, s'a ivit un nou dușman, care este cu atât mai primejdios cu cât se coboară mai adânc în inima satelor noastre. Alimentat de politicianism, un alt ferment de desagregare socială, el îndușmănește pe puținii intelectuali ai satelor noastre și — ce e mai trist — sâdește ură în inimile țăranilor și paralizează acțiunea de culturalizare a satelor atât de imperios reclamată de vremurile de azi. Acest dușman este confesionalismul.

Înainte de războiu confesionalismul otrăvia arareori inimile câtorva fețe bisericești; era însă aruncat din casă de câteori interesele mari ale nației o cereau. Mai ales de când viața politică și culturală ardelenescă a câștigat intelectualitatea noastră de toate categoriile, el a fost sugrumat sau închis în micile turnulețe ale discuțiilor dogmatice. Masele mari ale nației nu-l cunoșteau. La marile sărbători culturale țăranii noștri vedeau în fruntea lor pe frunțașii ambelor biserici ferm decisi a lupta mână în mână pentru progresul lor politic, cultural și economic și ei se întorceau acasă cu sentimentul de indestructibilă solidaritate a nației, sădit în adâncul inimii. Ce strălucite exemple sunt în această privință serbările „Astrei“, cari erau, pentru preoțimea noastră, de ambele confesiuni, o adevărată emulație de jertfă. Satele noastre au luat astfel, prin această campanie culturală a celor cari-si duc viața în inima lor, frumosul avânt cu care ne mândrim astăzi în România întregită.

Partea leului în acest real progres al țăranimii de dincoace de Carpați îi revine, fără îndoială, preoțimii noastre de ambele confesiuni. Preotul nostru își ținea de sfântă datorie să cunoască înainte de toate abecedarul nevoilor culturale ale nației; el înțelegea că pentru înlăturarea lor, alături de învățător, el va trebui să lupte zi de zi, fiindcă el este în cel mai intim contact cu cei mulți și încătușați de întunec. Indiferent de confesiunea căreia ar fi aparținut, țăranul nostru găsea în el pe cel mai apropiat părinte sufletec. Fiind el însuși un frunțaș gospodâr al satului, sfatul lui în cele economice era totdeauna ascultat. Slujitorul bisericii era privit ca un păzitor al celor sfinte, dar în același timp și un luminat sfătuitor în vindecarea rănilor sociale și economice. Concepția despre biserică a țăranului nostru era astfel mai lipită de realitate și de aceea urmele ei

binecuvântate le găsim în tot progresul vieții social-economice ardelenesti.

După marea unire preoțimea noastră se pare că a deviat dela frumoasa ei menire de educatoare a satelor noastre. Ne mai având în față marele ideal care-i strângia rândurile și-i stimula forțele înainte de războiu, ea se lasă târîtă în luptele mărunte politice și, ce e mai trist, ea târește în noroju și biserica. Căci cum putem califica tefel murdarele certuri pe cari le citim în „oficioasele“ celor două confesiuni, msaou veștile triste despre învrăjbirile sa elor pe chestiuni confesionale, decât stt opi de noroiu aruncați în fața imaculată, a bisericii. Ți-se frânge inima când au zi, sau citești, aproape cotidian, vești că: în cutare sat de pe Murăș, vestit pentru bunăstarea lui, țăranii învrăjbiți de confesionalism bat cu cuie ușa școalei, în care propunea învățătorul „celeilalte“ confesiuni, sau privesc cu ochi de dușmănie pe preotul „celalalt“, considerat până mai eri de părinte sufletec; într'altul preoții se ceartă în fața țăranilor adunați la sărbătoarea instalării unei case de cetire de către o societate studențească, discutându-și întâietatea în comună; în altă localitate din Banat mortul de altă confesiune nu mai poate intra în cimitirul strămoșilor săi, comun până eri. Etc., etc. Exemplele se ngrămădesc zilnic.

Preoțimea noastră trebuie să înțeleagă că procedând astfel își taie șișieși craca de sub picior. Autoritatea bisericii nu poate eși decât scăzută din aceste certuri și cu ea și a preotului. Ea trebuie să revină la apostolatul ei cultural și social căci fără de ea zadarnice sunt zecile de societăți de cultură cari se nasc cotidian în orașele noastre. Ea trebuie să fie pătrunsă de marele ideal *cultural*, pe cari îl strigăm astăzi ori decâteori schițăm drumuri de mare viitor acestei nații.

Îmbunătățirea stării economice a țăranilor prin împroprietărire, votul universal nu-și vor aduce roadele lor dacă nu li-se va da acestora cultura, cu care să-și valorifice aceste două mari câștiguri. Ori câte legi ar descărca autoritatea la sate, ori câte societăți s'ar abate de câte două ori pe an, cu câte un discurs și 20—30 de cărți, cari rămân netăiate — această cultură nu va putea fi strecurată în satele noastre. Ei îi trebuie omul care să-i rostească zilnic înțelesul în urechile celor ce n-o au.

Acest om, nîmbat de autoritatea mo-

rală a bisericii nu poate fi decât preotul. Învățătorul plămădește inimile plâpânde ale celor mici, preotul intră cu făclie de credință și de lumină în casele celor mari și mulți. Dacă se va lăsa însă fărîț în noroiul confesionalismului țărănel se va depărta tot mai mult de el și în acelaș timp și de biserică, pe care el o concepea semănătoare de credință și de cultură. Prestigiul intelectualității, sădit în sufletul țărănelor de profețimea și învățătorimea noastră, se va întuneca tot mai mult și, ce-i mai

trist, țărăneli înșiși se vor sfășia în ceruri mărunte.

În noroiul moral de astăzi noi cerem bisericii să fie mama care frânge mulțimii pânea caldă și veșnică a Evangheliilor, pentru hrana ei sufletească și-i toarnă, în acelaș timp, unt de lemn pe rănile ei trupești. Glasul preotului să nu fie rostit numai din ușa altarului. El trebuie să răsune cald și luminat în orișice acțiune socială a satului. Și el trebuie să fie mai întâiu glas de pace, de solidarizare sufletească. *Ion Breazu*

PROBLEME ECONOMICE

Improprietărea și producțiunea agricolă

Chestiunea rezultatelor reformei agrare preocupă în cel mai mare grad pe susținătorii acestei reforme și pe specialiști. Critica acestei reforme, chiar dacă ea n-ar fi fost favorabilă economiei naționale, nu are nici o valoare practică. Pământul nu mai poate fi luat din mâinile țărănelor, care îl muncesc. Sunt nemulțumiți numai acei cari aveau câmpuri întinse, și-și trăgeau bogăția din exploatarea țărănelor.

Cu toate acestea, reforma agrară în loc să fi coborât a înălțat economia națională, și improprietărea nu a adus folos numai țărănelor ci și țării întregi. Și rezultatele acestei reforme nu sunt de cât fericite.

Intr'o foarte interesantă lucrare cu titlul *Reforma agrară și producțiunea d. G. Ionescu-șișești*, profesor la Academia agricolă din București și Director general al îndrumărilor agricole, discută în chip magistral, ca unul din cei mai străluciți specialiști ce-i are România în chestia agrară, rezultatele reformei agrare asupra vieții noastre economice și sociale.

Agricultura a fost principala bogăție a României înainte de războiu și este și astăzi. Aceasta se dovedește ușor prin proporția de $\frac{2}{3}$ pe care o ocupă exportul produselor agricole în totalul exportului și astăzi. Prin urmare o primă observație: România prin reforma agrară nu a pierdut situația ei de țară agricolă, și exportatoare în primul rând de produse agricole, adică în regimul de mică proprietate agrară România nu și-a schibat situația de mai înainte.

De altfel reforma agrară românească nu stă contra timpului și a concepției moderne a proprietății agrare. În toate țările europene și chiar în America este o tendință de transformare a regimului agrar, și în cele mai multe părți s'a și realizat introducerea miciei proprietăți, a proprietății de muncă. E surprinzător cum pretutindenii chestiunea agrară

s'a pus după războiu la fel, și a fost rezolvată la fel, fără o consultare prealabilă.

Critica miciei proprietăți de altfel nu stă în picioare. Din punct de vedere doctrinar nu are dreptate nici liberalismul economic, nici socialismul. Mica proprietate e superioară, relativ, și ca productivitate, și ca rentabilitate, față de marea proprietate. Cât privește focarele de cultură care erau conacurile boerilor și castelele baronilor, ele nu reprezentau nimic pentru cultura românească erau în schimb stăvilarele, contra ridicării culturale a țărănelor.

Din punct de vedere al oportunității, unii pretind că țărănelor nu era pregătit economic și tehnic pentru a i se incredința întreaga bogăție a țării. Afară de faptul că înainte marea proprietate era cultivată tot de acești țărăneli, cărora li se contestă azi orice capacitate, dar chestiunea noastră agrară se învârtea într'un cerc vicios care trebuia oricum rupt pentru rezolvarea chestiei. Țărănelor era decăzut și înapoiat pentru că munca lui nu era liberă și lucra într'o quasi robie pe pământul altuia, și fiindcă era decăzut și înapoiat nu putea fi improprietărit. Cum supt vechiul regim de exploatare țărănelor nu ar fi putut eși din situația lui mizerabilă, nu ar mai fi fost improprietărit nici odată. Trebuia să se înceapă odată, și bine s'a făcut că nu au fost ascultați cei „cuminiți“.

Reforma agrară nu a dus la scăderea suprafeței cultivate. Chiar dacă în primii ani după războiu, ca pretutindenii, s'a cultivat mai puțin, aceasta se datorește împrejurărilor post-belice, pierderilor de brațe, distrugerii inventarului, imputinării vitelor, lipsei de sămânțe, și dacă s-a făcut ce s-a făcut, și dacă astăzi întreg pământul țării e lucrat, se datorește tocmai sfortărilor, pe care numai țărănelor proprietar pe bucațica lui de pământ ar fi putut să le facă. Suprafața cultivată crește din an în an,

producțiunea pentru fiecare fel de produs crește din an în an și ceea ce e mai îmbucurător: că producțiunea la hectar crește din an în an.

Reforma agrară a născut o problemă a grăului dar nu una în detrimentul țării. Dacă în vechiul regim, când pământul și țărănelor erau storși nu exploatați, proprietarii scoteau mai mult grău de cât se cuvenea pentru cruțarea pământului și era exportat în străinătate mai mult de cât se cuvenea fiindcă țărănelor era subnutrit. Astăzi dacă se cultivă grău ceva mai puțin se cultivă alte cereale cu mult mai mult fiindcă sunt mai rentabile pentru țărănelor și îi dă puțință să-și crească mai bine vitele. Pe lângă aceasta locul grăului în mică parte a fost luat de plante industriale care aduc țărănelor câștiguri mari. De altfel pentru dezvoltarea agriculturii noastre, pentru raționalizarea ei, trebuia să trecem de la faza cereală la faza culturii alterne, care este mai cruțătoare și mai îmbelșugată, și trebuie să fim fericiți că reforma agrară a ajutat aceste trecere.

Reforma agrară n'a micșorat exportul. Dacă din cauza împrejurărilor de după războiu producțiunea a fost mai mică, fatal și exportul a suferit, totuși încă România este cea mai importantă țară exportatoare de produse agricole de pe continent, și în acelaș timp țărănelor e mai bine hrănit și mai puternic.

Influența reformei agrare asupra viitorului țării noastre este din cea mai fericită. Țărănelor e altul, conștiința lui de producător și întreprinzător s'a trezit, azi țărănelor trăește mai bine, e mai sănătos, și mai accesibil culturii.

Marea proprietate rămasă va putea deveni centre de cultură rațională și științifică. Industria se va descolta grație ridicării economice a țărănelor, oricum cel mai valoros consumator în această țară.

Evident că pentru maximul de folos trebuie să se urmeze un program agrar, o politică agrară pentru ridicarea țărănelor, sporirea producției și consolidarea reformei agrare.

N. Ghiulea

Bibliografie

A apărut în editura „Cartea” Românească: Biblioteca Minerva No. 109. Preț 8 lei. H. Sienkiewitz: Doamna Elzen, traducere de Mihail Negru.

Biblioteca Minerva No. 74. Preț 5 lei. Maxim Gorki: Conovalov, traducere de I. Răduț.

Biblioteca Minerva No. 124. Preț 5 lei. Leon Tolstoi: Povestiri Populare, traducere de Ion Bârseanu.

Biblioteca Minerva No. 121. Preț 8 lei. V. Vereșaghin: Amintiri din războiul dela 1877, traducere de N. Pandelea.

Biblioteca Minerva No. 48. Preț 8 lei. L. Tolstoi: Amintiri din Sevastopol vol. II.

SATE, ORAȘE, REGIUNI

ÎN MUNȚII RODNEI

— RODNA VECHIE — VALEA VINULUI —

Dela Năsăud în sus, pe valea So-meșului mare, după ce ai trecut de marile sate românești *Sângiorzul* și *Materul*, lăsând la stânga Măgura Porcului și înconjurând Măgura de sus, la poalele căreia sunt aciuete băile Anieș, te oprești la *Rodna veche*, ultima stațiune de cale ferată în această regiune.

Târgușorul de munte din calea Maramureșului și a Bucovinei apropiate, cu numire bătrână slavonă, căreia Români îi zic Rogna e una din cele mai vechi așezări în Ardeal. Aici s'au așezat Sașii încă de pe la începutul sec. XIII-lea, momiji de minele de aur, de argint și de plumb.

În năvălire pustitoare au trecut apoi Tătarii spre Maramureș, acum șapte sute de ani și mai bine. Urmele lor sunt lăsate în ruinele vechiului templu catolic clădit pe la 1200. Parte din zidurile uriașe, acoperite de ierburi și mâncate de vreme dăinuiesc încă, alături de biserică cu acoperișul și catapi-teazma de șindilă, zidită cu piatra vechiului lăcaș pe la 1780 de către țărani români. Se spune că ar exista și astăzi „uricul“, care arată cu câți bani au contribuit ei la zidirea, înzestrarea și împodobirea bisericii.

Bogăția pământului Rodnei a fost bine cunoscută de domnii Moldovei, care și-au întins mult timp stăpânirea prin aceste locuri. Șteampurile lui Petru Rareș au sfârșit în Rodna piatra încărcată cu metale prețioase, care lua apoi drumul curței dela Suceava.

Astăzi din faima de odinioară a târgului n'au mai rămas decât amintirea, căci argintul, plumbul și platina au secăt de mult în băile părăsite și săpături noi se fac cu multă greutate.

Așezare neoaș românească odată, Rodna veche a văzut infiltrându-se tot mai mult, mai ales dela război încoace, elementul rătăcitor al Evreilor goniți din Galiția spre Maramureș.

Dughenile lor murdare unde se vând bucatele strânse de pe la țărani români împreună cu sarea, rachiul și fitilurile de lampă fac să te crezi în Vișăul înstrăinat al Maramureșului.

Zilele de târg sau de sărbătoare dau o înfățișare deosebită Rodnei vechi. Poți admira atunci portul frumos al femeilor, care n'au prins încă pe aici „moda“ stambelor târgovețe. Catrința roșie și șorțul verde cu dungi înflorite dau tiparul locului. Buna voie întâlnește alături de rodnece pe flăcăii bistrițeni îmbrăcați în sumane albe și pe sprin-

țarele bucovinence, înfășurate într'o singură fotă.

Dela Rodna veche, 6 km. spre Miază Noapte e *Valea Vinului* sat mic de munte situat pe o vale îngustă încolăcită ca un șarpe la poalele bătrânilor munți ai Rodnei, ale căror vârfuri ating înălțimi aproape cât Negoiul și Moldovanul din Munții Făgărașului.

Drumul cotește dealungul *Izvorului Băilor* prin bungete de fagi și păduri de brazi. Valea presărată cu bolovani enormi, aduși de pâraiele ce-și pornesc apele de primăvară dinspre *Vârful Căpățânei* se îngustează din ce în ce, până când la o cotitură apar cele dintâi case ale satului Valea Vinului, ascunse în brădet și răsfirate la diferite înălțimi dealungul drumului.

Aici sunt și băile cu ape minerale feruginoase, pe care medicii le pun alături de cele din Karlsbrunn și Krynica.

Dela ultimile case ale satului dacă îți cărarea în sus pe Izvorul Băilor dai de poziții din ce în ce mai pitorești, până la locul unde se extrage minereul de plumb.

Liniștea adâncă e curmată doar de apa pârăului devenită din ce în ce mai roșie, cu cât te apropii de îmbucătura Izvorului Băilor cu Izvorul roșu.

Deodată, valea pare că e închisă de stânca care o înconjoară, soarele dispare după frunzișul ce se leagănă pe piatra când lucie, când întunecată de cuprinsul ferului.

Numai pe alocuri umezeala stânței dă ospitalitate lichenilor galbeni ca pulberea de pucioasă sau mușchiului în care-și prind rădăcinile puii de brad.

E numai o închipuire, căci cărarea săpată în lespede de piatră își face loc pe lângă firul de apă, ce-și asvârle spuma într'o nebunatică cascadă.

Pasul Dracului, cum îi zic oamenii, reprezintă în miniatură aceeași numire a fenomenului natural dela St. Gotthard. De aici minele nu mai sunt de parte. Cu răsunet prelung se aud zgomotele ciocanelor în stâncă, întretăiate în răstimpuri regulate de ecoul văii. Un uruit de vagonete și pe gura neagră a minei apar lucrătorii mânjiți, purtând materialul scos din întunecimile pământului. Mineralul scos are 40—65% plumb cu urme de argint, producția lui scade însă din an în an. Exploatarea rudimentară scoate deabia cheltuelile făcute; acelaș lucru e cu grafitul a cărui vine ies la iveală mai jos de Izvorul Băilor.

Depe înălțimile care domină mina, privirea e atrasă de vârful *Inăului* și de spinarea de munte care se sfârșește cu vârful *Corongisului*. Înspre Inăul, pe sub care pasc „păcuinele“ (turmele) „păcurarilor“, pornind pe Valea Vinului pe la mine și apoi peste pădure prin *Gura Mică* și *Coasta Netedă*, te îndeamnă pâraiele cu păstravi și o bogată floră alpină, din care nu lipsește chipșa floarea reginei ori mirositoarea ruja de munte cu petalele înroșite, ca muiate în sânge. *Val. Pușcariu*

Cronica sportivă

Mult Stimat Domnule Clopoțel

Vă mărturisesc că m'am bucurat mult când mi-ați adresat întrebările dv. relativ la ancheta întreprinsă de către CCFBA, pentru a restabili răspunderile asupra felului cum a fost pregătită echipa națională de FBA, care ne-a reprezentat țara la Olimpiada VIII din Paris. Am ferma convingere, că apariția în coloanele revistei dv. a lămuririlor de mai jos sunt absolut necesare nu numai pentru a repara nedreptatea făcută unuia dintre cei mai inimoși sportsmani români, căruia pasiunea, cu care unii adversari au înțeles să discute chestiuni demne de mai multă obiectivitate, i-a creat nemeritate neplăceri, ci aceasta și în interesul adevărului, care a făcut totdeauna cinste „Societății de Măine“.

De fapt în „Societatea de Măine“, au apărut câteva observațiuni puțin măgulitoare la adresa căpitanului național de atunci. Ancheta a constatat că versiunile absurde, cari la un moment dat au năpădit coloanele sportive ale unor gazete, au fost nefondate.

Răspunderea pentru felul cum a fost executată această întreprindere nu poate fi aruncată în cărca persoanelor însărcinate cu compunerea și conducerea echipei.

Nenorocirea a fost, și de data asta, lipsa de fonduri. Iată faptele:

Selecționarea echipei s'a făcut din timp. Federația însă, căreia nu i-s'a pus la dispoziție suma necesară și promisă de către d. ministru de finanțe, a contramandat plecarea la Paris. În urma unor mari presiuni, ministerul, în ceasul al 12-lea, a avansat suma. Federația a dat ordin telegrafic pentru plecarea echipei, care, adunată în pripă a pornit la drum, fără parale însă, deoarece delegatul financiar (al Comitetului Olimpic Român), urma să o ajungă în timpul călătoriei.

Acest delegat a avut întreaga răspundere materială a deplasării, iar nu căpitanul național, căruia nu i-s'a dat din partea Federației nici un ban. Delegatul financiar după sosirea în Capi-

tală a prezentat chestiunea sa Comitetului Olimpic, care i-a dat deslegarea cuvenită.

Faptul, că echipa a sosit în țară în condițiuni rele, se datorește împrejurărilor, că delegatul financiar, care avea cu sine întreaga cassă, a rămas în Paris, pentru a aplană un incident, ivit între conducerea echipei și proprietarul hotelului unde echipa a fost găzduită, prin urmare echipa a plecat la drum fără nici o rezervă de bani, astfel că prezența sau absența căpitanului național nu putea schimba această stare precară a lucrurilor, el fiind lipsit de fonduri.

Primiți vă rog, Domnule Director, expresiunea deosebitei mele considerații.
București, Septembrie 1925.

Camil Manuila
Președinte Com. Cen. de FBA

CRONICI CULTURALE ȘI ARTISTICE

TEATRU

Medicul în dilemă

5 acte de Bernard Shaw.

După *Candida*, reprezentată strălucit în stagiunea trecută, *Medicul în dilemă*, ne aruncă în inima teatrului lui Shaw, în vârtejul problemelor cu cari dramaturgul englez frământă gândirea europeană din ultimele decenii. Dacă în *Candida* maniera ibseniană e dominantă—pentru aceea piesa nu e împedecată de a rămânea o capodoperă— în *Medicul în dilemă* scepticismul moral, caracteristic teatrului shawian se degajază cu toată puterea lui distrugătoare de idoli, atât de dragi burgheziei contemporane. Biciul ironiei lovește fără milă concepții morale, pe cari ne-am clădit întreaga noastră „civilizație” modernă; rădem — umorul lui Shaw este atât de tragic în fond — de propriile noastre idealuri, de ceace ne-a încălzit o viață întreagă.

În *Medicul în dilemă* Shaw satirizează științificismul modern, miop față de adevăratele valori sufletești ale umanității, neînțelegător al frământărilor geniului, care crează pentru eternitate. Doctorul Ridgeon (dl Dimitriu), ridicat pe cea mai înaltă treaptă socială, datorită unei științe de care el însuși se îndoiește când e sincer, e pus să aleagă între vindicarea unui pictor genial, însă disprețuitor al convențiilor sociale (dl Braborescu) și a unui coleg de al lui, (dl Popovici) un biet om, cinstit în fond, însă ale cărui opere nu au pentru umanitate valoarea tablourilor pictorului. În dilema aceasta atât de puternic dramatizată, decide frumoasa soție a pictorului (dna Stanca Alexandrescu) înamorat de ea și crezând că prin moartea pictorului va câștiga-o, doctorul salvează pe colegul său și-l lasă pe genialul pictor să se stângă, atunci când talentul lui a ajuns în culmea dezvoltării. Soția pictorului și-a iubit bărbatul pentru că ea singură, cu intuiția sa feminină, a pătruns în genialitatea lui, înțelegând-o. Deaceia când doctorul fi destăinue crima lui — ori cât ar susține el că a salvat-o și pe ea de infecție — îl disprețuiește, biciindu-i crud odioasa faptă.

Spațiul nu ne permite să analizăm mulțimea de probleme pe care piesa le aruncă în public cu o repeziune din care abia te poți reculege. Maniera intelectualistă a lui Shaw reclamă o intensă activitate cerebrală din partea spectatorului. Ceace pare a fi însă ideea centrală a piesei e apoloogia artistului genial, care calcă în picioare legi de morală burgheză însă dă umanității opere de artă de neperitoare valoare. Pentru lumea incunjurătoare el este un imoral, pentru sine însă el este de o moralitate superioară: încrederea neștrămutată în arta lui și sinceritatea față de sine însuși nu-l părăsește niciodată. Aceste două însușiri fi împrumută un nimf de supraom, îl ridică peste veacuri. Ceace constituie însă maniera shawiană e punerea acestor principii în gura unui disprețuitor crud al moralei, pe care se bazează întreaga noastră structură socială. De aceea un scepticism moral bate ca un vânt uscat în întreaga piesă.

Interpretarea a fost plină de înțelegere, într'un ritm susținut în toate cele cinci acte lungi. Dl Braborescu îndeosebi a fost pe culmea uneia dintre cele mai mari creații ale d-sale pe scena noastră clujană, atât lipsită de actori de dramă. Tot d-sale avem să-i mulțumim pentru montarea care a fost într'adevăr superbă. În deosebi actul al II-lea ne-a încântat prin originalitatea și poezia montării. Ceialalți artiști au fost cu toții la înălțimea interpretării. Rar ni-sa dat ocazia să vedem o astfel de colabare a tuturor puterilor noastre artistice, pentru a ne oferi un specacol într'adevăr european. Ce păcat însă, de locurile goale din sală! Și era doar premieră! Ce vor fi celelalte reprezentații?

CĂRȚI, REVISTE, ZIARE

Datina (Anul III. No. 7—8). Între revistele de provincie cari curg bogate și pline de un entuziasm tineresc în adevărata alvie a nației, revista olteană ocupă un loc de frunte. Spiritul ei tradiționalist este însuflețit de câteva condeie tinere, pline de vlagă; un scapă nici un eveniment de o importanță națională pe marginea căruia ele să nu însemneze considerațiiv. rite „dintr'o adevărată convingere. Aceste meritate cuvinte de laudă ne îndeamnă să le rostim acest ultim număr, în fruntea căruia, dl Const. D. Ionescu, închină lui Ion Săvici un adevărat imn de laudă. Nu putem să nu spicuiem și noi câteva caracterizări pline de miez: „Temperament optimist, artist clasic, a trăit în perioada când romantismul își suna ecourile, când cel mai mare și mai apropiat prieten al său, Eminescu, se adăpa din misticism și zidia castele din fantazia peisajului de un pitoresc și vrajă romantică. El totuși a rămas neclintit în firea lui. Patriarhal și aspru, bun și încrezător ca și eroii săi este o notă disonantă din concertul veacului. Poate de aceea calmul lui era supărător în atâta vijelle romantice și contemporanii nu l-au prețuit în deajuns”. — Restul numărului cuprinde o justă caracterizare a scriitorului italian Panzini și o traducere din opera lui de dl I. Cetină; versuri scriu dnii Giurgică, vigurosul Aron Coțruș, Ghiorgheșcu Vania și D. Sandu; critici și cronici bogate.

Lamura începe în n-rul 6 și continuă în n-rele 7—8 instrucțiunile dlui Dr. V. Voiculescu pentru alcătuirea de monografiile comunale. D-sa, fiind însuși un bun cunoscător al nevoilor satelor noastre, pe care le cutreeră cu Fundația culturală

„Principele Caror”, îmbrățișează în studiul d-sale aspectul sanitar al vieții în mijlocul căreia trăesc învățătorii noștri, fără ca ei să încerce a intra științific în tainele ei. Pentru o bună aranjare a materialului d-sa dă și câteva chestionare atât de utile în astfel de anchete sociale. Recomandăm studiul învățătorilor și preoților noștri.

Mișcarea Literară (Nr. 48) dă un rezumat după comunicarea d-lui prof. V. Pârvan, făcută la Academia Română despre săpăturile arheologice din vara acestui an. Sub conducerea directă a eruditului arheolog, cu colaborarea profesorilor de specialitate dela toate patru Universitățile noastre, se fac de câțiva ani întinse cercetări arheologice în diferite puncte ale țării, a căror rezultate sunt menite să facă mai multă lumină în viața unei epoci străvechi, care nu ne-a știut transmite dovezi istorice directe. Dintre săpăturile făcute în vara aceasta mai interesante sunt cele din regiunea Hațeg, cari tind să descopere civilizația necunoscută până acum, și nebănuită chiar a vechilor Daci strămoșii noștri a căror glorie strălucește tot mai tare în timpul din urmă în conștiința noastră, alături de ceea ce mult încrustată în marmură nepieritoare a Romanilor. Conducerea cercetărilor în această parte o are profesorul dela Universitatea noastră d. Teodorescu, care într'o conferință din anul trecut a împărtășit și publicului clujan rezultatul unor săpături făcute în aceleași regiuni în vara anului trecut, a căror continuare sunt săpăturile din astă vară.

Buletinul Astei.

Dela Asociațiunea „Astra”, Sibiu

În seara de 8 Octomvrie a. c. s'a ținut în Sibiu, la sediul „Astrei”, o ședință a comitetului central, prezidată de însuși dl președinte V. Goldiș. Punctul principal al ședinței a fost darea de seamă a dlui președinte despre vizitarea capitalelor a 14 județe din Transilvania, pentru organizarea cât mai intensivă a propagandei culturale. (Orașele au fost: Timișoara, Lugoj, Alba Iulia, Deva, Arad, Oradea-Mare, Cluj, Turda, T.-Mureș, Miercurea-Ciucului, Sf.-Gheorghe, Brașov, Făgăraș).

Președintele reprezentantului Astei a fost primit cu mare bucurie și reprezentanții județelor și orașelor i-au promis cel mai mare sprijin. Conferințele ținute de dl președinte au fost ascultate de un numeros public. În urma intervențiilor e pe cale „Astra” de a avea în fiecare capitală de județ câte un local propriu și câte un secretar retribuit, care să îngrijască de intensificarea propagandei în județ.

Dl președinte va întreprinde zilele viitoare alte vizite, în alte 8 capitale de județ din Ardeal, cu acelaș scop.

Tot în ședința din 8 I. c., s'a luat cu bucurie la cunoștință înființarea

unui nou despărțământ: *Panciu* al „Astrei“, pentru întreg județul Putna. S'au format *cercurile culturale Panciu* și *Crucea dejos*, cu cătunele Dumbrava și Satu-nou.

„Astra“ a primit cu bucurie ideea plasării pentru studii în Ardeal a unor tineri și tinere *transnistrieni*. Au și sosit 3 fete și 4 tineri, cari au fost plasați parte la internatul din Sibiu al „Astrei“ (fetele), parte la școala din Orlat (elevii ținuți pe speșele „Albinei“).

La serbările în legătură cu desvelirea bustului poetului național *Mihail Eminescu* în Sănnicolaul Mare, Duminecă, în 11 Octomvrie, de sub patronajul Acad. Rom., a Ministerului cultelor, a Soc. Scriitorilor, a Fundaț. Princ. Carol și al „Astrei“, a fost delegat de către „Astra“ dl prof. univ. *G. Bogdan-Duică*, președintele secției literare-filologice.

H. Petra-Petrescu

Cronica medico-socială

Doleanțe studențești.

Ziarele au publicat un protest semnat de un grup de studenți dela facultatea de medicină din București, determinat de modificările aduse de noul regulament al acelei facultăți. Se cere „prelungirea anilor de studiu pentru completarea educației medicale“. Nu discutăm legitimitatea acestui protest, vrem numai să scoatem în evidență un simptom nou și îmbucurător. Întâia oară ne aflăm în fața unor doleanțe, prin care nu se formulează o cerere de avantajii prin reducerea timpului de școlaritate, ci se pretinde prelungirea anilor de studiu pentru a se da puțină studențimii să aprofundeze cu temeinicie învățătura spinoasă a medicinei. Este o manifestație demnă de remarcat. Medicina este o știință în plin progres. Achizițiile ei noi și aproape cotidiene amplifică doctrinele, pe cari se bazează și pretind augmentarea materialului strict indispensabil al programelor analitice. În același timp și paralel cu medicina curativă face progrese medicina preventivă; igiena cu multiplele ei aspecte lărgindu-și încontinuu câmpul de acțiune, are repercusiune asupra învățământului medical, obligat să se țină la nivelul impus de progresele științei. Această stare de lucruri a fost sesizată de Facultatea de medicină din Cluj când a elaborat noul regulament cu șase ani de studiu, care intră în vigoare în acest an școlar. De aceea considerăm ca un simptom îmbucurător interesul ce și-l poartă sieși și învățământului medical românesc grupul de studenți dela

facultatea de medicină din București atunci când cer, să li se dea puțină să-și asimileze un capital cât mai bogat de cunoștințe, pentru binele sănătății publice.

Puericultură.

În August s'a ținut la Geneva primul congres internațional de puericultură. Au participat peste 800 de delegați din toate părțile lumii. În urma discuțiilor s'au adoptat o serie de norme de conducere în opera puericulturii universale: Copilului trebuie să i se dea puțină să se desvolte în mod normal; bolnavii vor fi îngrijiți cu aceeași atenție ca și înapoiții mentali. Cei apucați pe căi greșite vor fi îndrumați. Orfanii se vor ocroti și se vor proteja contra exploatării. Instrucția și educația vor fi astfel brodate, încât să dea puțință copilului să-și câștige singur existența, atunci când desvoltarea fizică e destul de înaintată, ca să poată munci. Adevărata cruciadă contra mortalității infantile deabia acum începe.

Îndrumarea profesională.

Alegerea carierii în majoritatea cazurilor nu se face după criterii reale. Analiza aptitudinilor se face în mod sumar sau nu se face deloc. Considerațiile cari prezidează la alegerea unei cariere sunt mai mult determinate de oportunitate decât de realitatea înclinărilor și a calităților psihicofizice. Există chiar o anarhie a vocațiilor, cum zice cu multă dreptate Bloomfield. Mâna de lucru de cele mai multe ori este rău adaptată; nu fiecare e pus acolo unde îl îndreptătesc însușirile. S'a calculat — cu aproximație, evident — că proasta adaptare a muncitorului cauzează Angliei o pierdere anuală de o sută milioane de lire sterline iar Americii de 30 milioane de dolari. Un om utilizat la o muncă, la care trebuie să între în joc anumite grupe musculare sau facultăți mentale, cari-i lipsesc, nu va putea înregistra decât un produs minim. Aiurea s'au fondat birouri, în cari se analizează aptitudinile tinerilor pe cale de a-și alege o carieră. În ordine cronologică Statele Unite stau în frunte (1908). Italia are la Modena un institut de orientare profesională, în Praga consultații de acest fel dă biroul muncii. Spania are un organism analog la Barcelona. Nu se poate contesta, că antrenamentul poate să creeze de multe ori profesioniști excelenți în profesii care nu păreau indicate, totuși există unele incompatibilități clasice, cari exclud dela'nceput anumite profesii, în cari s'ar consuma energie în mod inutil iar cei interesați nu și-ar găsi în ele niciodată nici succesul, nici mulțumirea.

Teatrul și igiena.

Societatea Națiunilor prin Biroul internațional al muncii a elaborat, iar statele au aderat la convenția privitoare la neutilizabilitatea în industrie și la muncile agricole a copiilor până la anumită vârstă. Un alt teren de activitate, în care copiii nevârșnici sunt expuși la o oarecare degradare fizică, e teatrul și mai ales arta coreografică. Baletul întrebuițează de multe ori copii foarte tineri pentru nevoile scenice. Repetițiile și reprezentațiile serale implică pentru acești copii un surmenaj peste puterile lor. Noaptea pierdute între culise în așteptarea exhibițiunii lor artistice debilitază și expune la tuberculizare, simultan cu epuizarea nervoasă inerentă eforturilor fizice și sufletești. Lipsa de somn cauzează o cheltuială considerabilă de energie nervoasă. Figurația și dansul consumă și istovește. Dar setea artistică a publicului trebuie satisfăcută. Spectacolul oferă privitorului o relaxare nervoasă indispensabilă spiritelor intelectualizate, cari la rândul lor sunt doțoare să se gândească la sănătatea fizică și morală a frazeșilor figuranți, cari le oferă distracții. Remediu e simplu: controlul medical periodic ar avea darul să depisteze elementele, a căror debilitate le face improprie pentru scenă. Trebuie să între în concepția generală, că rolul medicului nu are un caracter exclusiv curativ. Cel puțin în aceeași măsură medicina intervine în perturbațiunile sociale prin latură sa preventivă, care tinde să diminueze morbiditatea cu toate consecințele ei, funeste uneori. O astfel de concepție a ghidat atenția umanitară a celor cari au înființat societatea „Madeleine“ pentru ocrotirea micilor balerine dela Opera mare din Paris. Iată un aspect așa de impresionant al solicitudinii filantropice din Apus.

Asociația medicilor.

Comitetul de 25 al „Asociației generale a medicilor din România“, ales la congresul ținut în Iulie la Iași și-a constituit biroul sub președinția dlui prof. Slătineanu, având ca vicepreședinți pe domnii prof. Moldovan și Gheorghiu și Dr Mitrea. Restul biroului e întregit prin doctorii Crăiniceanu, Vlad, Komorovski, Tomoșoiu și Olinescu.

Dr Aurel Voina

Reviste primite la redacție:

Năzuința, Nr. 3, *Revista teologică*, Nr. 8—9, *Jara noastră* Nr. 40, *Legea Românească*, (Oradia Mare) Nr. 19, *Infrățirea Românească*, Nr. 11, *Suflet Românesc*, Nr. 2, *Mișcarea literară*, Nr. 47, *Adevărul literar și artistic*, Nr. 252, *Typograph*, Nr. 40, *Vatra școlară* (Sibiu, An. II Nr. 1), *Revista generală a învățământului* Nr. 7.

FAPTE ȘI OBSERVAȚIUNI SĂPTĂMÂNIALE

CLEPTOMANIA O BOALĂ SOCIALĂ

O anchetă făcută de către *Fursac* pela marile magazinuri din Paris a demonstrat un număr foarte mare și mereu crescând de cazuri când indivizii sub pretinsa influență a unei impulsii obsedante își însușesc obiecte streine expuse. În timpul din urmă cazurile au devenit atât de frecvente încât ele au luat proporțiile unui flagel social. Din curiozitățile cari rezultă din ancheta întreprinsă este demn de remarcat faptul, că nici măcar o singură dată nu s'a întâmplat că vreunul dintre cleptomaniaci, după încetarea perioadei maladeive când s'ar fi putut emancipa din cătușele forței obsedante, nu s'a gândit să reînapoieze obiectele însușite. La indivizii surprinși asupra faptei lor (de cele mai multe ori aceștia aparțineau secului delicat), examinați fiind de către cele mai autorizate capacități medicale, s'a constatat că ei nu suferă de nici o boală. Imboldul la înstreținerea obiectelor își află sediul deci în altă parte decât în domeniul patologiei. Propunerile pe cari le face *Antheume* la academia de medicină din Paris în vederea prevenirii acestei boale sociale sunt următoarele:

1) să se facă o profilaxie mintală organizând o supraveghere eficace și vizibilă nu ocultă ca până acum;

2) pseudo-cleptomaniacii să fie întinzi prin arestarea celor surprinși asupra faptului și prin punerea în mișcare a arsenalului judiciar;

3) condamnarea lor severă fără drept la apel și publicarea prin presă a pedepselor date.

HORIA TRANDAFIR

Colibele Clujului. — Pela periferiile orașului Cluj împuiază continuu colibi de câte o cameră și bucătărie în forma cea mai întâmplătoare a zidăriei. Se distruge ogorul foarte fertil care ar trebui să dea Clujului inepuizabile și superioare calități de alimentație: cereale, verdeturi. În acest chip se rezolvă problema locuinței? N'ar fi mai nimerit ca statul ori întreprinderi particulare să plănuiască construcții mari cu multe etaje având sute de locuințe — mai confortabile, în locul colibilor de astăzi cari nu fac nici o cinste orașului? — Problema locuinței este foarte acută și trebuie să se facă ceva. Cu plăcere strângem memoriile și opinii în această direcție în vederea unei anchete ce inițiază revista noastră.

Contra militarismului. — O excelentă impresie a făcut în Copenhaga faptul că ministrul de războiu al Danemarcei a fost de acord cu un tinăr dar foarte inteligent soldat (și făcea tocmai stagiul militar) care în calitate de președinte al organizației tinerimei social-democrate a participat la o serbare a organizației în uniformă militară și s'a pronunțat împotriva militarismului exprimându-și speranța ca

și șeful său suprem va fi de aceeași părere. Ministrul a răspuns că este un fericit semn al veacului nou că ministrul și soldat își dau mâna și colaborează pentru întărirea păcii și desființarea militarismului.

*

O greșală. — Sub titlul „O greșală” d. N. Iorga are la loc de frunte în *Neamul Românesc* următoarele observațiuni cu privire la nouile bancnote de 500 lei: „Am văzut noua hârtie-monedă de cinci sute de lei.

Nu voi spune că execuția ei tehnică e insuficientă. Nici că e urit desenul, de o foarte îngrijită executare.

Voiu observa însă că, după aproape jumătate de secol de când *Nicolae Grigorescu* a dat cel mai frumos proiect pentru această hârtie, sântem încă reduși a comanda în străinătate un altul. Totuși opera lui *Grigorescu* e la îndemâna tuturor în marea lucrare a lui *Vlăhuță* asupra picturii fără păreche.

Dar mai e ceva.

Admit ca pictorul frances sau belgian — să zicem: foarte cunoscut, de și nu-l cunosc — și gravorul, de aceeași nație — și foarte simpatic din acest motiv — să fi scris în frumoasa lui limbă: „Peint par *Clément Gerbeau*” și „gravé par *Rita*”, dar mi se poate arăta o țară care să puie pe hârtia-monedă a sa inscripții în altă limbă?

Ori am pierdut noi cu totul simțul demnității naționale?”

Doi artiști mari — Distinsul publicist bucureștian d. *Tudor Arghezi* apreciază cu puternicul său talent de caracterizare astfel pe doi artiști mari ai primei noastre scene, în *Cuvântul liber*: „Fără d. *Vracca* și fără d-na *Buzescu* nu ne-am fi putut niciodată aminti că din'naintea noastră s'a petrecut *Faustul* lui *Goethe*. D. *Vracca* își câștigă în privescerea generală cu *Faust dreptul*, pân'aci bombănit și contestat, de-a purta desfăcut steagul de aur, cu care smerit, la sin și ascunzându-l, a urcat în doi ani de zile schela primejdioasă a înaltului său talent. D. *Vracca* poate să repete integral acum pilda monahului cocoșat, care, ales *Papă*

de un conclave ipocrit, s'a ridicat în capul oaselor drept și a înfruntat cardinalii. Încrederea în sine conștientă și neînvinșă, a omului concentrat și aspru, i-a dat tânărlui artist satisfacția că nu greșește și, de aci înainte, emancipat de tutela ierarhiei și a vârstei, temperamentul lui va păstra teatrului românesc resurse și elasticități originale noi.

„D-na *Buzescu*, cu apariția d-sale intermitentă pe scenele din București, aduce la lumină, ori de câte ori se ivește, o turburare de tragedie esențială și de mare misticism. Ființa-i artistică fluidă are substanțe de *Beethoven* și energii diafane religioase de orgă. *Gingășia* tristă a schișelor sale e o claviatură de simbole. Încă nu s'a văzut o artistă la care cuvântul, silaba, tonul, accentul și ritmul mișcării să concorde mai exact și mai precis într'un efect însumat în totalul sensibilităților. Este fără păreche posibilă jocul d-nei *Buzescu* în catedrală, acolo unde ea înabtează în umbră, de unde pleacă obsedată, unde se întoarce, unindu-și mâinile într'o frământare, în care se zguduie de moarte zbuciumul *Margarelei*.”

Almanahul Presei Române din Ardeal și Banat pe 1926. — Sindicatul ziaristilor a hotărât să editeze un Almanah modern cu numeroase articole, piese literare și informațiuni profesionale date de membrii săi. Domnii ziaristi sunt rugați a răspunde foarte urgent la adresele ce li s'au expedit, a aduna materialul necesar și a anunța Sindicatul despre posibilitățile desfacerii almanahului în localitatea lor.

Legea administrativă cu îndrumări și deslușiri de deputatul dr *Aurel Dobrescu* apare în Tipografia Poporului din Sibiu.

Bibliografie

A apărut în editura: „Cartea Românească”

Biblioteca *Minerva* No. 104. Prețul 8 lei. *Ioan Ciocârlan*: *Înimă de Mamă*, premiată de Academia Română ed. III.

Biblioteca *Minerva* No. 181 Prețul 8 lei. *Charles Nodier*: „*Povestiri și Nuvele*” traducere de N. N. Răutu.

ANCHETA DELA FABRICA DE TUTUN DIN CLUJ

Potrivit programului nostru inițial, continuăm a da cea mai mare importanță anchetelor. Decurând am publicat anchetă asupra copiilor părăsiți. *Paginile* Societății de mâine din anul trecut cu desvătrea complexă a stărilor igienice-sociale dela liceul din Orăștie au stârmit o vâlvă extraordinară; d. N. *Iorga* le-a consacrat două articole de fond în *Neamul Românesc*, și în general toată presa a fost preocupată de problemele ce interesează viitorul națiunii.

Incepând cu numărul viitor vom publica o anchetă ce va stârni mare senzație: la fabrica de tutun din Cluj. Destinul sutelor de muncitori va fi cunoscut în lumina datelor științifice. O muncă de răbdare și de talent, datorită d-lui dr *Dominic Stanca*, directorul unui spital din Cluj. O fabrică: un microcosmos. Umanitatea se reflectă cu toate părțile ei de lumină și umbră; cele din urmă predomină. În corpul trudit al muncitorului se încuibă atâtea boli ce minează pe nevăzute sănătatea. Pătrundem în atelier cu facla sigură a luminii și realitatea ne va înduioșa și convinge că avem atâtea de lucru și că este o datorie a ne decide să ne solidarizăm puterile și să dăm lupta cea mare pentru ameliorări sociale sistematice.

Societatea de mâine pune toată greutatea pe aceste cercetări științifice cari ne deschid adevăratele perspective de muncă metodică.

Suntem siguri că publicul nostru cititor urmărește cu simpatie și interes anchetele noastre.

SĂPTĂMÂNA ECONOMICĂ - FINANCIARĂ

Dănuții de războiu. — La încheierea războiului, guvernul prin comisiuni speciale, a alcătuit tablouri de cei dănuți în timpul războiului. Totalizarea acestor tablouri a dus la o sumă fantastică, cu mult mai mare decât întreaga avere națională a României. Suma e cerută ca despăgubire de războiu. Nu se știe ce va căpata Statul din ea. Însă Statul român a contractat un angajament formal față de cetățenii săi. El este obligat să le achite pagubele de războiu care le-a recunoscut, indiferent dacă va primi sau nu contra valoarea dela puterile centrale.

De curând ministerul de finanțe a vestit că acorda funcționarilor dănuți un acout de 100 milioane lei. Deocamdată se despăgubesc acei cărora li s-au făcut pagube în mobilier și obiecte casnice, cu condiția să fi fost funcționar la 14 August 1916 și să fie și astăzi. Probabil că e chestie de o ușurare birocratică, însă nu înțelegem nedreptatea ce se face celor, care nu mai sunt funcționari astăzi.

În obiecte casnice sau între mobile vor fi oare socotite și cărțile? Ce mi-e cratiță, ce mi-e Shakespeare? Ce mi-e sofa, ce mi-e Sofocle?

Impozite și control. — Pisica cu clopoței nu prinde soareci, e un vechiu proverb românesc care până acum nu a fost desmințit.

Între multe impozite pe care le-a inventat fiscul, este unul care e o înșelătorie goală. E mare, aduce mult, dar prea puțin din ceace plătesc oamenii. E vorba de impozitul pe cifra de afaceri și impozitul pe articolul de consumație și de lux. La întreprinderile mari poate se mai poate stabili cu precizie cifra afacerilor. La întreprinderile mici, în comerț, cifra afacerilor e ceace vrea negustorul să spuie că a încasat. Iar la impozitul articolelor de lux consumatorul plătește, n-are nici un mijloc să controleze dacă ceace i se cere nu este un preț just, nu căpătă pentru impozit nici un fel de chitanță, la restaurant tot așa, socoteala, care se face pe un petic de hârtie nu este prevăzută nicăieri, astfel că contri-tribuabilii plătesc, comercianții încasează și Statului nu se varsă nimic. E pur și simplu un jaf. Statul bucuos că mai poate încasa câteva milioane lasă pe alți să juoaiie publicul de sute de milioane.

Acum Statului i-a venit în gând să facă un control pe la comercianți, restaurante. Nu ar fi fost rău, poate se mai îndrepta ceva. Dar Ministerul de finanțe de două săptămâni de când bate toba într'una și dă înștiințări la gazeta că va face control.

Se vede că și Ministerul are interes să nu găsească nimic neregulat!

Carnete de salarii. — Toate lucrurile au câte un istoric. Unul este mai interesant, altul mai puțin interesant. Și carnete de salarii au unul.

A fost odată, și dacă nu ar fi fost nu s'ar povesti, d. Vintilă Brătianu în inspecție la Sibiu. La administrația financiară un funcționar mai vechiu și mai îndrăzneț i-a criticat metoda veche a statelor, arătându-i nepracticitatea lor, imposibilitatea de plată regulată în provincie, lipsa unui control serios. D. Vintilă Brătianu a ascultat, a dat atenție la explicațiile funcționarului despre metoda din Ardeal cu carnete de salarii, și a fâgăduit că le va introduce.

De doi ani de zile se chinuie ministerul de finanțe să introducă acest sistem. Au fost consultați toți funcționarii de contabilitate și în sfârșit dela Ianuarie 1926 se introduc carnetele.

Dar vai! În locul carnetelor simple de altă dată ce complicații oribile. Carnete, cu fotografii, cu fel de fel de date personale, cu chitanțe lunare cu cotor, cu fel de fel de complicații. Și când? acum când salariile se schimbă cel puțin din an în an.

Pensionarii. — Luna aceasta au fost puși în retragere din oficiu acei cari au împlinit limita de vârstă. Sunt unii care din cauza lipsei și mizeriilor sunt ruinați și fizicește și moralicește. Aceștia vor fi aruncați pe gunoaie să moară de foame cu o batjocură de pensie, cu care nu-și vor putea cumpăra nici pâne. Sunt alții, care încă în putere, vor putea să găsească un loc în industrie și comerț, și vor putea completa cu oarecare succes diferența dela pensie, până la strictul necesar. Sunt, în fine, alții, care sunt încă necesari serviciului și sunt menținuți, vor continua situația mizerabilă de funcționari, unii poate mulțumiți că nu sunt puși să caute și alt ceva pentru viață, alții menținuți prin cine știe ce influențe politice.

Atâtea împrejurări dramatice care sunt prilejite de scoaterea la pensie, care ar trebui să fie un liman, o răsplată pentru o muncă de atâția ani, o odihnă bine meritată.

Revoltă însă trebuie să ne cuprindă când ne gândim, că acele pensii nu sunt liberalități acordate de Stat, ci rente pe care funcționarul și le creiază lună de lună prin cotele lunare de 10% din salariu care i se rețin. Și din depunerile fiecăruia rezultă, sau mai bine, într'o mentalitate cinstită, ar rezulta, rente onorabile pentru fiecare.

Funcționarii sunt jefuiți de Stat când li se ia cote prea mari, și sunt înșelați când li se plătesc pensii neindestulătoare.

Școli complimentare. — În gradul ce cultură în care e poporul nostru imensa majoritate a copiilor români rămân cu absolvirea școlii primare. Cei mai mulți ne mai având nici o legătură cu școala, ne mai cetind nimic uită tot ce au învățat, astfel că atunci când vin la recrutare, răspund că știu carte dar ei nu mai știu nici ceti, nici scrie. Cu o astfel de cultură, analfabetismul nostru nu scade, nici dacă am avea școli, profesori pentru toți copiii de 7 ani.

De mult se simte și la noi lipsa școlii complimentare. Acum s'a început a se face ceva.

Ministerul Muncii a organizat școli de ucenici, Ministerul Instrucției vrea să organizeze școli complimentare pentru acei care au absolvit școala primară elementară. S'au înțeles ministerele între ele ca ucenicii să urmeze școlile Ministerului muncii și numai acolo unde nu sunt asemenea școli să urmeze școala primară superioară.

Nu va rezulta de cât bine din această înțelegere. Ucenicii, absolvenții ai patru clase primare, fiind obligați să urmeze o școală complimentară, vor frecventa de la sine școlile ministerului muncii, și acestea vor putea lua o dezvoltare mai mare.

Nu putem decât să ne bucurăm de această măsură, pe care am cerut-o încă de acum zece ani.

Reorganizarea ministerelor. — Cum era de așteptat, guvernul n-a avut curajul să atace chestiunea organizării ministerelor și unificării salariilor, și a amânat-o pentru mai târziu. Nu mai e vorba de reduceri de funcționari, de reduceri de titulaturi zadarnice, de salarii în aur, de organizarea serviciilor, de normalizare. Și anul acesta Dl prof. Traian Lalescu va fi însărcinat să construiască o curbă, prin ajutorul careia să se împartă funcționarilor niște sporuri, care nu vor îmbunătăți cu nimic soarta funcționarilor.

Nu ne-am așteptat la această lășitate din partea guvernului. Se cunoaște că pleacă, dar pleacă în niște condițiuni dezastruase.

Chestiunea locuințelor. La 6 Mai 1927 expiră actuala lege de prelungire a contractelor. Deși până la acea dată mai sunt încă 18 luni, chiriașii au început să se agite. De altfel nu fără rost, fiindcă timpul trece, și în afară de aceasta, în acest răstimp va avea loc o schimbare de guvern, și chiriașii ar dori să afle atitudinea diferitelor partide față de această chestie, încă înainte de alegeți.

Au trecut 8 ani dela terminarea războiului și în România nu s-a luat nici o măsură pentru rezolvarea problemei locuințelor. Legile de prelungire a contractelor, nu sunt de cât paleative, măsuri de amânare, dar nu de rezolvare a problemei. După războiu, populația orașelor a sporit considerabil, iar de construit s'a construit foarte puțin, nu s'a construit nici pentru sporul normal al populației. După războiu Statul și autoritățile publice, sporite și ele, au închiriat imobile particulare, ceace a făcut să sporească încă criza de locuințe. Iar societățile de construcție — în special acele obligate prin lege să construiască — și-au încetinit activitatea. Într'un cuvânt este o criză de locuințe, care trebuia imediat rezolvată, pentru a se putea intra în normal prin lăsarea locuințelor la libera tranșacție.

Soluțiunile s'au dat de mult. Statul și comunele să dea ușurințe pentru acei ce voiesc să construiască, în special pentru clădirile mari, cu apartamente de închiriat. Statul și autoritățile publice să și construiască localurile ce le sunt necesare pentru oficiile astăzi adăpostite în locuințe particulare și prăvălii. Statul și autoritățile publice să clădească locuințe pentru funcționarii și lucrătorii lor. Toate societățile mari să fie obligate să clădească locuințe pentru funcționari și lucrători. Statul și comunele să sprijine supt toate formele societățile de locuințe ieftine, și cooperațiunile de locuințe, cu obligația împlinirii unui program de clădiri dinainte stabilit. Să se facă legi prin care proprietarii de locuri de casă să construiască pe ele, și societățile de credit hipotecar să dea banii necesari. Să se facă legi severe de poliție edilitară, și să oblige pe fiecare proprietar să ridice, mai ales în centrul orașelor case cu 3-4 etaje. Să se caute sprijinul financiar al unei mari companii de construcție la mari societăți de construcție din străinătate.

Banca Națională a României

Prospect de emisiune

pentru 109.000 acțiuni nominative sau 54.400.000 lei valoare nominală, a căror subscriere se va face dela 15 Octombrie până la 15 Noembrie 1925

Banca Națională a României, prin legea din 19 Iunie 1925, publicată în „Monitorul Oficial” No. 134 din 21 Iunie 1925, și prin statutele sale, aprobate de Adunarea Generală Extraordinară din 27 Septembrie 1925, a fost autorizată să sporească capitalul social dela 12.000.000 lei, cât se află vărsat, la 100.000.000 lei, împărțit în 200.000 acțiuni de câte 500 lei, valoare nominală, fiecare, din care 67.000 acțiuni revenind Statului și

24.000 acțiuni aflate în posesiunea actualilor acționari, iar restul 109.000 acțiuni se va subscrie în modul următor:

1. Se chiamă actualii acționarii completa vechiul capital de 30.000.000 lei prin exercitarea dreptului de opțiune asupra restului de 36.000 acțiuni, atribuindu-li-se câte 3 acțiuni noi pentru 2 vechi, acțiunea nepereche primind numai una nouă.

Domnii acționari cari voesc a exercita dreptul lor de opțiune sunt obligați să adreseze Administrațiunii Centrale a Băncii Naționale a României, sau Sucursalelor și Agențiilor sale, în intervalul dela 15 Octombrie până la 15 Noembrie 1925, o declarațiune în scris, arătând numărul acțiunilor vechi ce posedă și numărul acțiunilor noi ce voesc a subscrie.

Odată cu declarațiunea, domnii acționari vor depune la Bancă acțiunile vechi ce posedă, sau certificatele nominative ce le reprezintă, sau în fine certificatele instituțiilor care le-au evacuat în Rusia.

După trecerea datei de mai sus nici o declarațiune de opțiune nu va mai fi primită. Acțiunile rămase necerute vor fi date în subscriere publică.

Această opțiune se va face pe cursul nominal de 500 lei de acțiune, plătiți integral la subscriere.

Actualii acționari, depunând această sumă, vor primi o chitanță de vărsare până la controlul subscrierii, conform legii și statutelor, după care li se va libera titlul definitiv al acțiunilor nominative.

2. Se face apel la public a subscrie restul din 36.000 acțiuni, asupra căruia vechii acționari nu vor fi exercitat dreptul lor de opțiune, precum și un număr de 73.000 acțiuni, în următoarele condițiuni:

a) Subscriitorul să fie cetățean român sau societatea care îndeplinește condițiunile prevăzute de art. 11 și 18 din Legea de comercializare a bunurilor Statului.

b) Să depună de fiecare acțiune subscrisă câte 5.500 lei, plătibili astfel:

Lei 2.000 în subscriere,

Lei 1.500 până la 15 Mai 1926 și

Lei 2.000 până la 15 Noembrie 1926.

Vărsămintele parțiale sau totale se pot face și anticipat.

Din această sumă de 5.500 lei se va trece la capitalul social 500 lei de acțiune, iar restul se va împărți între fondul de rezervă și fondul de acoperire al emisiunii, în proporția indicată prin Lege.

Vărsămintele acțiunilor noi subscrise vor purta o

dobândă de 6 la sută pe an, din momentul subscrierii până la 1 Ianuarie 1926.

Pentru vărsămintele neplătite la termen subscriitorii vor fi supuși rigorilor prevăzute de art. 9 din statute și de art. 168 și 170 din Codul Comercial.

Atât acționarii cari vor execita dreptul de opțiune, cât și noii subscriitori, pe lângă plata vărsămintelor arătate mai sus, vor depune și câte 30 lei de fiecare acțiune, pentru cheltuelile de emisiune.

3. Pentru acțiunile subscrise de noii acționari se vor libera, contra chitanței constatând depunerea primului vărsământ, titluri provizorii pe baza cărora se vor face vărsămintele ulterioare. După achitarea celui de al treilea vărsământ, se vor libera titlurile definitive.

Se va anunța prin publicațiuni preschimbarea chitanțelor contra titlurilor provizorii sau definitive.

Titlurile provizorii sunt transmisibile conform art. 11 și 13 din statute și 168 din Codul Comercial.

Toate acțiunile sunt nominative. Ele nu vor putea fi posedate decât de cetățeni români, sau de societăți cari îndeplinesc condițiunile înscrise în art. 11 și 18 din Legea de comercializare a bunurilor Statului, publicată în „Monitorul Oficial” No. 121 din 7 Iunie 1924.

Posesorii actuali de acțiuni la purtător, dacă nu vor cere preschimbarea lor în nominative sau nu le vor fi prezentat pentru opțiune, vor putea păstra acțiunile până la 31 Decembrie 1930, când toate acțiunile vechi la purtător vor trebui să fie schimbate în acțiuni nominative.

Actualii acționari cari îndeplinesc condițiunile de mai sus vor putea lua parte și la subscrierea noilor acțiuni, ca și noii subscriitori.

Cei care nu îndeplinesc aceste condițiuni, vor putea să-și exercite numai opțiunea acordată de Lege, însă nu vor putea subscrie la sporul de emisiune peste vechiul capital de 30.000.000 lei și nici nu vor mai putea lua parte la Adunările Generale ale acționarilor Băncii, după 31 Decembrie 1930.

Numai acțiunile integral plătite dau dreptul la participare la Adunările Generale. Cele cu vărsămintele necomplet achitate dau dreptul numai la un dividend proporțional cu suma și timpul dela depunerea vărsămintelor până la încheierea exercițiului.

4. Subscrierile, atât pentru exercitarea opțiunii, cât și pentru noile acțiuni, se vor primi la Administrațiunea Centrală a Băncii și la Sucursalele și Agențele sale, iar în capitalele de județ, unde Banca nu are Sedii la Administrațiile Financiare.

Ghișetele de subscriere se vor deschide la 15 Octombrie 1925 și vor rămâne deschise până în seara zilei de 15 Noembrie 1925.

Repartițiunea acțiunilor se va face de Comisiunea instituită de Lege, compusă din Primul Președinte al Curții de Casație, Guvernatorul Băncii Naționale a României și Comisarul Guvernului pe lângă Banca Națională.

Omul trebuie să-și încerce norocul

Săptămâna trecută a câștigat o văduvă săracă la Cluj, o casă frumoasă, cu grădină, curte, hambare, care a fost trasă la Loterie. Cu 100 Lei biletul a câștigat o casă în valoare de 800.000 Lei.

Acum trei luni tot la Cluj o fetiță mică a câștigat tot la Loterie o vilă frumoasă din Calea Feleacului a d-lui Dr. Țiplea. Cu un bilet de 200 Lei a câștigat o vilă de un milion și jumătate.

E bine dar ca omul să-și încerce norocul.

Acum mai sunt în țară două loterii mari de tras:

Loteria Sindicatului Presei române din Ardeal.

Numai 2 Lei biletul.

5412 câștiguri în valoare de 500.000 Lei.

Tragerea garantată la 16 Decembrie 1925
Comanda: de odată 10 sau 20, 50 bilete a 2 Lei, veți avea mai mare posibilitate de câștig.

A doua Loterie mare este a Expoziției generale din Chișinău.

Lei 20 Biletul 338 Câștiguri în valoare de 1.000.000 Lei.

Tragere garantată în prima zi de Crăciun.

Toate aceste lozuri se pot comanda și dela Societatea Rudolf Mosse „Agenție de publicate, Cluj, Str. Regina Maria 37. trimițând banii și cheltuieli de porto prin mandat postal sau mărci sub: Loteria Presei“.

Articole de modă pentru bărbați, mărunțișuri, ciorapi, porțelan și sticlărie, cărucioare pentru copii și jucării, se pot afla în asortimentul cel mai mare și mai ieftin în Magazinul nostru.

GRATIS

puteți avea 3500 Lei, dacă veți cumpăra orice la

Magazin „Parisien“ S. A.
Cluj, Calea Regele Ferdinand Nr. 12

deoarece Direcțiunea Magazinului Parisien S. A. a decis, ca să restituie cumpărătorilor săi o anumită cotă din venitul firmei și anume, în ziua de 25 a fiecărei luni

va trage la sorți în prezența notarului public 3 obiecte de valoare

puse la vedere publică în vitrina firmei și obiectul, ori contravaloarea acestuia, îl predă câștigătorului norocos.

Bilete de loterie se vor da gratuit în magazinul nostru fiecărui cumpărător.

Intreprinderile Forestiere Române

SOCIETATE ANONIMĂ

Capital Social și Rezerve Lei 70.000.000

SEDIUL:

Cluj, Calea Regele Ferdinand No. 36.

UZINELE:

Valea-Drăganului gara Poieni, Coșnea gara Trotuș, Leșnic halta Vețel, Cloșani.

Adresa telegrafică: „FOREȘTIERA“ Telefon 11-50
Desfacerea mărfurilor se face prin Reprezent. Generală „COMERȚUL LEMNULUI“ S. A. Cluj, Regele Ferdinand No. 38.

Adresa telegr: „COLE“ — Telefon 11-50

ARONSON

Mare casă de expediție și transport, cu legăturile cele mai sigure în țară și streinătate.

Firmă veche de perfectă încredere.

BRAȘOV, Piața Libertății
(casa veche a Sfatului orășenesc)

Adresa abonatului:

Direcțiunea Uzinelor Electrice Cluj.

1925—1925.

265

Publicațiune

Cluj

Str. Minervii 7

Se aduce la cunoștință generală, că la 13 Noem-
c. ora 11 se va ține licitație publică pentru
furnizarea imprimatelor și registrelor necesare Uzinelor
Electrice.

Ofertele închise și sigilate se vor înainta până
la ora licitației Consiliului Orașenesc Cluj.

Desfacerea ofertelor se va face în sala de ședință
a orașului la data de mai sus.

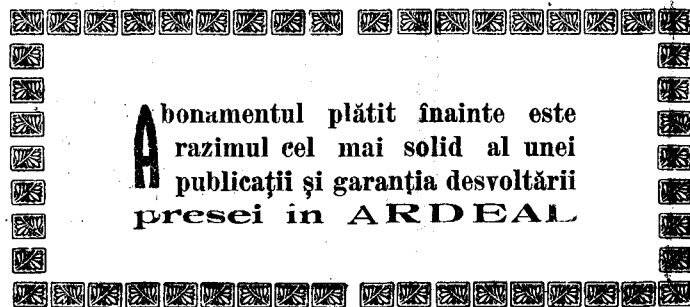
Caetul de sarcini și informațiuni se va cere
de la Direcțiunea Uzinelor Electrice, Calea Regele
Ferdinand Nr. 30 unde se pot vedea și modelele im-
primatelor și registrelor.

Ofertanții se vor conforma Art. 78—83 din legea
contabilității, supraofertele nu se primesc.

Cluj, la 7 Octomvrie 1925.

Directorul Uzinelor:

ing. Roată

Abonamentul plătit înainte este
razimul cel mai solid al unei
publicații și garanția dezvoltării
presei în ARDEAL

D. G. Bogdan Duică
prof. univ.

Ex. de onoare

„BEDA“ S. A.

IN CLUJ, STR. IAȘILOR Nr. 14.

Prima fabrică română de
PLAPOME, saltele, vestminte de pat,
vată și pentru prelucrare de pene aran-
jată cu curent electric.

Magazin de candelabre pt. Ardeal S. A.

CLUJ, CAL. REG. FERDINAND 11.

Mare depozit de lămpi
și material electric!

VÂNZARE EN-GROS ȘI EN-DETAIL

Magazin de încălțăminte

PETRE S. BACIU

București, Strada Academiei No. 16.

Se găsesc gata și comanda
se efectuează prompt.

Industria Sârmei s. A. Cluj

Produce: Fier de beton, Fier de cercuri, Fier comercial, Sârmă
laminată, Sârmă trefilată în toate demenziunile și calitățile
Cuie toate demenziunile și specialitățile, Arcuri de mobilă, Agrafe de birou.

„METEOR“

☛ fabrică de eternit S. A. Oșorheiu

Eternit (plăci pentru învelitoare) de calitate cea mai bună, având și cei mai pricepuți
lucrători pentru executat învelitoare (coperișuri). Cereți ofertă de la

„FERARIA“ S. A. CLUJ

Calea Victoriei 29.

singura încredințată cu desfacerea produselor de mai sus.